

Ponedjeljak, 11. jul 2005.
Svedok Božidar Delić
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.00 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs (Nice), izvolite, nastavite.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, prošle nedelje, pri samom kraju vašeg svedočenja, rekli ste nam da ste 1993. godine i 1994. godine bili na ratištu. Šta ste radili na ratištu 1993. godine i 1994. godine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1993. godine i 1994. godine bio sam referent u organu za civilne poslove u mestu Cavtat. Moj zadatak je bio, znači, da se brinem, s obzirom da na toj teritoriji zbog ratnih dejstava nije bilo, znači, organizovano školstvo, da se brinem, znači, o tome da se uspostavi školstvo, da se brinem, znači, o tim, uspostavljanju komunalnih i svih drugih potreba koji su, znači, na toj teritoriji trebalo, znači, za račun civilnog stanovništva da se uradi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li govorite o 1991. godini ili 1993. i 1994. godini?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1993. godine i 1994. godine, znači od 19. aprila 1993. godine, znači, pa do 31. januara 1994. godine, bio sam, to je Bosna i Hercegovina, okolina mesta Ljubinja. A tad sam bio

načelnik štaba 715. brigade, dva meseca, a posle toga načelnik obaveštajno-bezbednosnog organa brigade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li to znači da ste vodili trupe u borbi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U vreme kad sam ja bio u 715. brigadi, nije bilo borbi, znači, na toj teritoriji. U to vreme, znači, borbe su se vodile u rejonu Mostara između jedinica hrvatske vojske i muslimanskih jedinica. A na delu, znači, ratišta, znači, gde sam ja bio, znači, i prema muslimanskim i prema hrvatskim, znači, jedinicama, nije bilo borbe.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda ste nam rekli da ste se, nakon tog perioda u Bosni, 1994. godine vratili, gde tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Posle toga, vratio sam se u Beograd na Vojnu akademiju, gde sam bio referent, znači, u organu za operativno-nastavne poslove i na toj dužnosti sam proveo, znači, do 6. februara 1995. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A od 16. februara 1995. godine nadalje, gde ste bili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ispravka, ne od 16., od 6. februara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, gde ste bili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Od 6. februara, znači, 1995. godine pa negde do 3. septembra 1996. godine bio sam načelnik štaba 549. motorizovane brigade u Prizrenu (Prizren).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači u dva navrata ste radili van Srbije. Prvo, 1991. godine i mislim da ste rekli i 1992. godine u Hrvatskoj, u području Dubrovnika, odnosno u Cavtatu, gde ste se bavili administrativnim poslovima, civilnim poslovima.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko vas je tada plaćao, 1991. i 1992. godine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1991. i 1992. godine, ja sam bio u sastavu Jugoslovenske narodne armije. Hrvatska je bila deo, znači, Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A 1993. i 1994. godine, kad ste bili u Bosni i Hercegovini, kako to da ste tamo radili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1993. i 1994. godine bio sam po svom zahtevu u Bosni i Hercegovini, znači u okolini Ljubinja i Bileće, zbog toga što moji roditelji su rođeni na toj teritoriji i ja potičem iz toga kraja. A bio sam na službi, znači, 10 godina u Bileći, od 1977. godine do 1987. godine. To je bio razlog zbog koga sam bio na toj teritoriji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Niste odgovorili na moje pitanje. Ko vas je plaćao dok ste radili u području Bileće, što je, naravno, odmah do Trebinja, zar ne? Dakle, ko vas je tada plaćao?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kada sam otišao, pošto kažem da sam otišao po svom zahtevu, znači, jedno vreme plaćala me, normalno, znači, Vojska Jugoslavije, a posle toga mi je ukinula platu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada su vam ukinuli platu i zašto?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ukinuli su mi platu, znači ... Ja nikad nisam video, znači, papir i nisam nikada dobio naredbu, znači, zbog koje mi je ukinuta plata. Ali nekoliko meseci, znači, nisam primao platu. Kada sam se vratio, u stvari, bilo mi je saopšteno ukoliko se ne vratim, znači, na teritoriju, znači, Savezne Republike Jugoslavije, da će mi prestati profesionalna služba. I ja sam se posle toga vratio. To je bilo, znači, 31. januara 1994. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko vam je rekao da ćete morati da se vratite ili će da vam prestane služba?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U jedinici, znači, to je na Vojnoj akademiji u Beogradu, gde sam se inače vodio kao zaposleni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, to vam je usmeno rečeno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa, s vremena na vreme pozvao bih svoga pretpostavljenog u Beogradu, znači da mu se javim, jer sam, normalno, komunicirao i sa svojom porodicom u Beogradu. I rekao mi je, znači, da moram da se vratim u Beograd ili, ukoliko ostanem, da mogu da ostanem tamo gde se nalazim, ali da onda će mi biti prekinuta služba u vojsci. I ja sam se zbog toga vratio, znači, ponovo u akademiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dok ste radili u Bosni i Hercegovini i dok vas je plaćala Vojska Jugoslavije, kojim ste to mehanizmom tačno bili plaćeni, kako je to teklo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači dok, ja sam, ja nisam plaćan u Bosni i Hercegovini, imao sam svoj, znači, tekući račun u Beogradu i, znači, primao sam u Beogradu, odnosno moja porodica je primala, normalno, moju platu, dok nije bila ukinuta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ali vi ste tamo bili načelnik štaba 715. brigade. Šta je pisalo u vašem radnom kartonu? U kojoj ste jedinici vi u tom periodu radili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam radio, znači, u Vojnoj akademiji. I primao sam onu platu, nisam primao platu kao načelnik štaba, to sam i inače bio dosta kratko vreme, znači primao sam onu platu i za ono formacijsko mesto na kome sam inače radio u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi nominalno bili pod nečim što se zove "30. kadrovski centar"?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa, 30. kadrovski centar je bio odgovoran, napisao je neku, verovatno da je on napisao neku privremenu naredbu. Znači privremenu naredbu, jer moje, znači, osnovno radno mesto u Beogradu je, znači, mene čekalo, a ja sam samo dobio naredbu, za koju verujem da je napisao 30. kadrovski centar, o postavljenju u tu jedinicu u kojoj sam bio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da sve to obuhvatimo zajedno. Vi kažete da ste bili dobrovoljac. Ali oni su vam napisali naređenje s kojim

ste onda povezani s 30. kadrovskim centrom. Onda ste otišli da radite u Bosnu. Šta je tu sve radio 30. kadrovski centar. Kakve je veze on s tim imao?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se mene lično tiče, on samnom nije imao nikakve veze. Znači, ja sam samo, jedino šta su znali, znači za moju želju, znači, da idem u Bosnu i Hercegovinu, što su verovatno uspostavili kontakt sa komandom, ovoga, Hercegovačkog korpusa u Bileći i što sam ja, kada sam došao znači u taj korpus, izrazio svoju želju da idem u jedinicu u kojoj se nalaze starešine sa kojima sam nekad radio, a koji su, znači, tu sa teritorije Bosne i Hercegovine. Pomogli su mi jedino u tom smislu, znači, da mogu raditi u jedinici u kojoj sam ja želeo da budem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 30. kadrovski centar bio je jedna izmišljotina putem koje su vojnici Vojske Jugoslavije mogli da rade u Bosni i da budu plaćeni. To je tako, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je vaše mišljenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa recite mi onda u čemu grešim kad to kažem, jer, vidite ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Uopšte ne znam kakvo je to izražavanje, "izmišljotina". 30. kadrovski centar, ja znam da je on postojao. Znači bili su ljudi koji su rođeni u Bosni i ti ljudi su, svakako, išli da brane, znači, svoje kuće i svoj narod u Bosni. 30. kadrovski centar je vodio računa prvenstveno o tim ljudima. O meni nije trebao da vodi računa, jer ja nisam rođen u Bosni, tamo su rođeni moji roditelji. Radio sam 10 godina u Bosni i želo sam, znači, da budem sa ljudima koje sam upoznao za tih 10 godina i sa jedinicom u kojoj sam 10 godina radio. Prema tome, lično samnom, 30. kadrovski centar nema nikakve veze.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Gledajte, vi ste sa Kosova, iz Srbije i čuli smo od optuženog mnogo puta da je rekao da Srbija uopšte nije bila u ratu. I onda ne bi bilo u redu, zar ne, da vas Vojska Jugoslavije

pošalje da iz Srbije služite u jednoj drugoj zemlji, to jest Bosni i da vas i plaća kroz to vreme, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vojska Jugoslavije me svakako nije poslala. To je, znači, bila moja želja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ali ako je to bila vaša želja, to još uvek ne znači da je u redu da ljudi koji plaćaju porez u Srbiji, plaćaju vašu platu dok vi radite u jednoj drugoj vojsci, u jednoj drugoj zemlji, zar ne? To nema nikakvog opravdanja.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ali ja u Bosni nisam branio Amerikance. Branio sam, znači, deo svoga naroda, branio sam svoje rođake, jer ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas lepo da slušate moja pitanja. Ne bi bilo prikladno, niti pravo da vas vojska Srbije pošalje da služite u jednoj drugoj zemlji, jer Srbija nije bila u ratu.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: A ja vam kažem da me vojska nije poslala. Vojska nije mogla da pošalje ni one ljude koji su rođeni u Bosni, koji su tamo imali svoje roditelje i svoje porodice. Znači nikoga nije mogla poslati na silu, ako on to nije hteo. Ja znam mnoge ljude koji su rođeni ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali zašto su vas onda plaćali da se borite u nekoj drugoj zemlji?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Bosna, vi kažete Bosna je neka druga zemlja. Bosna je, znači, sve do tog vremena bila sastavni deo Jugoslavije. A sad ovde ne bismo da govorimo o politici koja je došla do i dovela do rasturanja, znači, takve zemlje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite, generale, vi ste jedan visoki oficir. Rekli ste nam da imate doktorat. Vi ste iznosili svoja mišljenja o političkim pitanjima dok ste svedočili za optuženog. Recite nam onda sada, 1993. i 1994. godine, kakav je bio međunarodni status Bosne? Da li je to bila međunarodno priznata zemlja?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, onda ću da ponovim pitanje kako

biste dobili priliku da na njega odgovorite. Čak ću i da ga promenim da to možete da pogledate s jedne druge strane. Da li je moglo da bude prikladno da vas Vojska Jugoslavije plaća dok vi služite u vojsci jedne druge zemlje, u Bosni?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Očigledno da vi mnoge stvari ne razumete vezano za sukob u bivšoj Jugoslaviji. Znači bilo je moguće i onoga momenta, znači, kada sam dobio obavještenje da vojska želi, znači, da mi je ukinula platu i da mi je postavila uslov da se vratim ili za Jugoslaviju, znači i da ponovo budem u sastavu Vojske Jugoslavije ili da ostanem u Bosni, a da više nemam nikave veze sa Vojskom Jugoslavije, ja sam se vratio, znači, ponovo u Beograd.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš kadrovski karton postoji. Da li ste ga videli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa nije uobičajeno, znači, da starešine mogu da gledaju svoje kadrovske kartone. On se nalazi u Personalnoj upravi sada Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali on postoji i mi bismo mogli da ga dobijemo, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako, ako ga tražite, znači, od ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi lično se tome ne biste protivili, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nema nikakvog razloga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li će iz toga da se vidi koliki je pritisak izvršen na vas da se vratite iz Bosne u Srbiju? Ili je to vama bilp rečeno tek usmeno? I o tom zahtevu da se vratite ne postoji nikakav pisani dokaz u vašem kartonu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vidite, znači, personalni karton, u personalnom kartonu se ne mogu videti te stvari. Možda, možda postoje, znači, neki telegrami, ali nisam siguran, znači, jer znam da je bio telegram. Ukoliko je taj telegram sačuvan, znači možda postoji u mojoj personalnoj dokumentaciji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da rezimiramo. Vođena su dva rata,

u Hrvatskoj i Bosni. I ako ste vi bili u području Dubrovnika u vreme bombardovanja Dubrovnika, niste u tom bombardovanju učestvovali?
SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam u Dubrovniku bio, znači u Dubrovniku, nisam bio u Dubrovniku, u okolini Dubrovnika, od 9. decembra, znači 1991. godine. Navodno bombardovanje Dubrovnika desilo se ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemojte da se ustručavate da nam kažete da su dokazi o bombardovanju Dubrovnika netačni, ako to mislite. Vi ste tamo bili. Recite nam, uz sva saznanja koja vi imate, da li prihvatate da je bilo bombardovanja Dubrovnika ili to ne prihvatate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je priča za malo duže, treba mnogo više vremena da bi se odgovorilo na to pitanje. Naravno da imam saznanja. U Dubrovniku su gađani vojni ciljevi, a ja tačno sada ovde, kada bih imao kartu, mogao bih da pokažem ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači nešto je bilo granatirano. Recite mi samo sa "da" ili "ne".

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U to vreme gađani su vojni ciljevi, a nikako stari i zaštićeni deo grada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li slušate, molim vas, moje pitanje? Da li je Dubrovnik granatiran? Da ili ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Dubrovnik nije granatiran.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Šta je to onda granatirano u području Dubrovnika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U položaju Dubrovnika gađani su položaji artiljerije i minobacača hrvatske vojske.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Stari grad nikad nije granatiran, da li je to vaše svedočenje?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Stari grad nikad nije granatiran. Jedan od položaja na kome su se nalazila, ja sad znam, to su bila četiri

minobacača 82 milimetara, bio je neposredno pored severnih zidina, severozapadnih zidina starog dela Dubrovnika. Jedan protivavionski top je bio na kuli povremeno u starom delu grada. Minobacači montirani na vozila TAM 75 koje su Hrvati zvali "Čarli", je često ulazio u stari deo grada i iz starog dela grada dejstvovao. Ne treba da objašnjavam s kojim motivom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se ovde na trenutak. Ako su oni ulazili u stari grad, onda bi granatiranje starog grada bilo opravdano, ali vi ste nam upravo rekli da stari grad nikad nije granatiran. Jer vidite, mi smo videli video snimke štete u starom gradu u Dubrovniku. Možda je sve to pogrešno? Rekli ste nam, znači, stari grad nikad nije granatiran?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Tamo su mili međunarodni posmatrači sa kojima sam ja razgovarao. Prema tome, vi me pitate neke stvari za koje imate pouzdane informacije koje su dobijene od evropskih posmatrača. Vi znate da su u hotelima u Dubrovniku, na gornjim spratovima hotela bile izbeglice sa dubrovačke teritorije, a na donjim spratovima da je bila hrvatska vojska. To su, takođe, konstatovali i međunarodni posmatrači.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, možda ćemo još da se vratimo na to, ako bude vremena. Dakle, vi niste imali borbenu aktivnu ulogu u području Dubrovnika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Moja uloga je bila da pomažem civilnom stanovništvu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I onda 1993. i 1994. godine, kad ste drugi put išli na teren, u Bosnu, vi niste, opet, aktivno učestvovali u borbama, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nisam sudelovao u borbama zbog toga što u to vreme, znači, intenzivno su se vodile borbe između hrvatskih i muslimanskih jedinica, dok, znači, prema srpskoj strani, nije bilo dejstava ni od jednih, ni od drugih.

SUDIJA BONOMI: Da li bih mogao da zatražim jedno razjašnjenje? Verovatno nisam dobro shvatio. Generale, 1993. i 1994. godine, dok ste bili u Bosni, 715. brigada je bila deo koje vojske?

SVEDOK DELIĆ: To je bila, ona je bila, znači u sastavu Hercegovačkog korpusa Vojske Republike Srpske.

SUDIJA BONOMI: Hvala.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zahvalan sam što su me podsetili da vas pitam jedno pitanje koje sam hteo da vam postavim ranije: dakle, vi niste radili za međunarodno priznatu vojsku Bosne i Hercegovine, već ste radili za vojsku jednog entiteta koji uopšte nije bio međunarodno priznat.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam radio, znači, za Vojsku Republike Srpske. A što se tiče priznavanja, znači i toga entiteta koji je priznat, to je opet u sklopu politike koja je dovela do razbijanja države, a kasnije i do razbijanja Bosne i Hercegovine. Ja sam Hercegovac po poreklu i nalazio sam se u Hercegovini i to je moje pravo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad ste postali general? Recite nam kog je to datuma tačno bilo?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: General sam postao 31. decembra 1999. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U to vreme ste bili najmlađi ili jedan od najmlađih generala u vojsci. Martinović ili Obradović su možda bili istih godina, ali vi ste bili među najmlađima, je li to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U to vreme, oni već nisu bili u vojsci, bio sam najmlađi general.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da i onda ste prešli u Beograd i postali zaduženi za jednu jedinicu u Beogradu, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, 15. januara 2000. godine prešao sam, znači, u Beograd i postao sam načelnik štaba Beogradskog korpusa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li treba da shvatimo da ste ovu nagradu dobili isključivo na osnovu svojih rezultata na Kosovu, da nije bilo ranijih uspeha u borbi na osnovu kojih bi došla ova promocija u generala?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne može, to ne može tako da se posmatra. Ja sam pukovnik postao 1996. godine i bio sam najmlađi pukovnik Vojske Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Upravo tako. A koje ste borbene dužnosti obavljali do 1996. godine, da biste postali najmlađi pukovnik? Jer gledali smo šta ste radili od 1991. godine do 1994. godine i čini nam se da tu nije bilo nikakvih borbi. Prema tome, u kakvim ste to borbama učestvovali do 1996. godine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije potrebno učestvovati u borbama. Znači redovno sam 1996. godine postao pukovnik, pošto sam četiri godine bio u činu potpukovnika. Znači, to je po zakonu. Znači nisam vanredno unapređen, nego redovno, posle četiri godine. Nalazio sam se na mestu pukovnika. Proveo sam, znači, godinu dana koliko je potrebno na toj dužnosti i redovno sam 1996. godine unapređen u čin pukovnika. Zato nisu potrebne nikakve posebne zasluge. Ako poznajete, znači, odnose u vojsci, to je jedno redovno napredovanje. Zato što sam bio najmlađi, ja sam bio i najmlađi potporučnik u Vojski Jugoslavije. Onog momenta kada sam stupio na dužnost u Vojsku ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sačekajte trenutak, molim vas. Ono šta sam vas pitao pre par trenutaka odnosilo se na vaše borbene rezultate koji bi opravdali vašu promociju dok ste bili tako mladi, osim vaših rezultata postignutih na Kosovu i vi ste rekli da to ne može tako da se posmatra i to je sugerisalo da je onda bilo borbenih rezultata, a sada kažete da nije bilo. Da bude jasno, da li ste vi, do Kosova, učestvovali u bilo kakvim borbenim aktivnostima i ako jeste, gde?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi očigledno izvrćete moje odgovore i

to nije korektno. Ja sam vrlo jasno rekao. Znači, na Kosovu ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo trenutak ... Ne, izvinjavam se, gospodine Deliću, ja to ne kažem. Ja sam vam pročitao odgovor onako kako je preveden tako da biste imali priliku da se njime bavite. Pošto ste izneli ovu primedbu, ja ću da vam to tačno pročitam kako to piše u transkriptu. Postavio sam sledeće pitanje da li treba da smatramo da je ova nagrada utemeljena jedino na vašim rezultatima na Kosovu, jer nije bilo ranijih rezultata u borbi koji bi opravdali vašu promociju, tako mladog, u čin generala. Vi ste rekli da ne može to tako da se posmatra i da ste postali pukovnik 1996. godine. Moje pitanje je, onda, bilo: “Da li je bilo borbenih aktivnosti pre 1996. godine o kojima još nismo čuli”.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije bilo nikakvih borbenih aktivnosti pre 1996. godine. Međutim, ja sam bio jedan od najboljih slušalaca “Škole nacionalne odbrane”. Proveo sam potrebno vreme, znači četiri godine u činu pukovnika i ne može se zaključiti da je moj boravak na Kosovu isključivo razlog da ja postanem general. Svi moji rezultati, radni, u celom mom radnom veku, znači, su garancija za unapređenje u taj čin. A da li je to što sam boravio na Kosovu imalo nekog uticaja, ja verujem da je imalo nekog uticaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moje poslednje pitanje u vezi sa vašom karijerom je sledeće, barem za sada: da li u vreme kada ste služili u Vojsci Republike Srpske, da li se taj period takođe koristi da bi se opravdala vaša promocija u pukovnika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, taj period, znači, nema nikakvog značaja pošto ocenu moga rada donose samo moji pretpostavljeni, znači, u Vojsci Jugoslavije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, da li je vreme koje ste služili u Vojsci Republike Srpske, da li se ono uračunalo u ukupno vreme koje je bilo potrebno da bi se opravdala vaša promocija?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam tamo bio samo osam meseci.

Znači, to vreme spada u te četiri godine koliko je potrebno, znači, za unapređenje u čin pukovnika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da. I ako mogu da sugerišem, to je bilo vrlo lako pitanje i lak odgovor. Vojska Jugoslavije je priznala vaše vreme koje ste proveli u Vojski Republike Srpske, kako bi moglo da se doda i time opravda vaša promocija.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja u tome ne vidim ništa sporno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Delić, kada ste prvi put prihvatili da su Srbi u Srebrenici ubili hiljade Muslimana pre tačno 10 godina?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To su vaše konstatacije. To su vaše konstatacije. Ja ne prihvatam tu vašu priču.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda. U tom slučaju stvari mogu mnogo kraće da se završe. Da li vi čak ni danas ne prihvatate da je 7.000 ili 8.000 muškaraca i dečaka ubijeno u Srebrenici i da su ih ubili Srbi?

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću, izvolite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Tužilac svedoku postavlja pitanja koja se tiču Srebrenice i gospodin Najs to čini isključivo iz medijskih razloga. Svedok je objasnio da nije bio tamo, kad je bio tamo i objasnio je šta je radio i to nema nikakve veze s njegovim svedočenjem. Gospodin Najs pravi komentare koji daleko izlaze iz okvira njegovog svedočenja, iz razloga koji su samo njemu poznati, a i javnosti je to jasno.

(Pretresno veće se savetuje)

SUDIJA ROBINSON: Relevantno je zbog kredibiliteta svedoka. Svedok treba da odgovori na ovo pitanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li barem danas prihvatate da je u Srebrenici ubijeno 7.000 ili 8.000 muškaraca i dečaka i da su ih ubili

Srbi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja prihvatam da je u rejonu Srebrenice ubijeno 2.000 do 3.000 Srba i nekoliko hiljada Muslimana.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nekoliko hiljada Muslimana su ubili Srbi, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Veliko broj tih Muslimana poginuo je u borbi sa srpskim snagama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To znate?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja nisam bio tamo. Sve što znam, to je iz štampe i nešto sa ovoga suđenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vidite, moje pitanje je bilo vrlo pažljivo formulisano kada sam ga prvi put postavio. Pitanje je bilo, kada ste to prihvatili? Da li ste prihvatili tu realnost 1995. godine kada su se pojavili prvi dokazi o tome ili ste to prihvatili kasnije, kada je podignuta optužnica protiv ljudi kao što je Mladić, ili ste prihvatili kasnije, kada su se ljudi ovde izjasnili krivim? Pomozite nam da shvatimo u kakvom ste vi okruženju delovali tako što ćete da nam kažete kada ste vi, gospodine Deliću, prvi put priznali da su počinjeni zločini?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vidite, vi ste apsolutno nekorektni po ovome pitanju. Znači, ja nikada nisam bio tamo. Moja saznanja o tome su saznanja, znači, čoveka koji je o tome čitao iz štampe. I vi sada hoćete da ja vama kažem kad sam prihvatio. Ja ne prihvatam da se to tamo odigralo onako kako vi pokušavate ovde da kažete. Ja kažem da tamo ima više hiljada poginulih ljudi, Srba i Muslimana, ali neka ovaj Sud odluči o tome. I svakako da će mi biti drago da jednog dana saznam pravu istinu o tom događaju. A što se tiče moga odnosa prema zločinu, ja osuđujem svaki zločin, gospodine Najs. Prema tome, ovaj deo vaših pitanja smatram da je bio apsolutno nepotreban. I vrlo nekorektan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U Srbiji se negira prošlost, zar ne? Ljudi već

10 godina to čine. Na primer do unazad nekoliko meseci ili nekoliko nedelja, većina Srba je negirala da se uopšte desila Srebrenica, to su pokazale ankete. Ja bih želeo da nam pomognete svojim informacijama, vi ste inteligentan čovek, kako bismo shvatili koji je to uticaj navodio ljude da negiraju ono šta je bilo očigledno. Možete li da nam pomognete oko toga, to je vaša zemlja?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U slučaju Srebrenice postoji samo očigledna jednostranost i postoji očigledno insistiranje samo na žrtvama jednog naroda. Nikada tom problemu se nije prišlo, znači, ravnopravno. U okolini Srebrenice su uništena 63 srpska sela. A to ćete retko kad da čujete. Prema tome, ja znam, znači, da moj narod osuđuje sve zločine i da ovih dana, čitajući štampu, znam da u mom narodu se osuđuju prvenstveno zločini koje su počinili pojedinci iz mog naroda. A i moj stav je takav da svi zločinci treba da odgovaraju, ali da moj narod treba da obezbedi da odgovaraju ljudi iz mog naroda koji su počinili bilo kakav zločin. To je uvek bio moj stav. Prema tome, nemojte pokušavati ništa drugo da mi stavite u usta što ja nisam rekao.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Postaviću vam ova pitanja imajući na umi posebno dokaze koji su izneti, na koje ću da se vratim. Počeću ispiti vanje u vezi sa ovom temom na sledeći način: da li mislite da ste vi lično učestvovali u tom procesu pokušaja da se prilagodi ili da se kontroliše priznanje stvarnosti? Da li ste učestvovali u pokušaju da se utiče na način na koji su ljudi razmišljali o tim događajima? Da li ste učestvovali u nekim događajima koji bi uticali na javno mnjenje o ovim stvarima na bilo koji način?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja nisam javna ličnost i, znači, jednostavno nemam pristupa sredstvima javnog informisanja da bih mogao da utičem na šire javno mnjenje. Ono šta sam ja mogao da utičem, to je u kontaktima, znači, sa svojim kolegama ili u kontaktima sa običnim građanima sa kojima se družim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 10.400 dokumenata je prikupljeno da bi pomoglo ovom optuženom, njegovoj odbrani. Možete li da nam kažete na koji način su prikupljeni ti dokumenti?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se tiče dokumenata, to je posao

pravnih savetnika. Kada su stupili u vezu samnom, ja sam dobio, znači, određene teme, znači po kojima bih se pripremio i po kojima bih svedočio. A ja sam onda rekao da su mi za te teme potrebna i određena dokumenta. Neka dokumenta sam predložio, neka dokumenta sam dobio, znači, od strane pravnih savetnika. A njihov posao je bio da obezbede dokumentaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada je počeo taj proces?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Prvi kontakt je bio negde 2002. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 2002. godine, približno u kom mesecu 2002. godine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Početak, početak 2002. godine, verovatno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi tada bili u redovnim kontaktima sa pravnim savetnicima, kako ste ih opisali, radi prikupljanja i pregledanja dokumenata na koja će da se oslanjaju kada vi dođete ovde i kada ti dokumenti u ovim fasciklama postanu dokazni predmeti? Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam bio u redovnim kontaktima s njima. Nekada se nismo čuli ni po pola godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali, počev od 2002. godine, vi ste znali da ćete možda da svedočite za ovog optuženog i vi i njegovi savetnici ste identifikovali dokumenta koja će ovde da se koriste. Da li to tako može da se kaže?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam znao teme o kojima ja treba da govorim. I bez obzira na pravne savetnike, ja sam razišljao, znači, o tim temama. A na kraju krajeva, te teme su mi poznate, jer su se odnosile, znači, na moj rad, znači na prostoru Kosova i Metohije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A da čujemo kakva je uloga Komisije za saradnju sa Haškim tribunalom u prikupljanju ovih 10.400 dokumenata. Možete li da nam nešto o tome kažete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Komisija za saradnju, dok je postojala,

bila je, znači, jedna vrlo reprezentativna, znači, institucija. Brojala je oko 40 članova. U njoj je bilo i nekoliko generala i nekoliko doktora nauka i ta komisija je dobijala zahteve koje ste vi potpisivali i koje ste vi slali Ministarstvu inostranih poslova. Ministarstvo inostranih poslova je, znači, ta vaša dokumenta prosleđivalo, znači, toj Komisiji za saradnju sa Tribunalom, a onda je, znači, ta komisija koja je imala i svoje ekspertske timove, zavisno da li se radi o optužnici za Bosnu, Kosovo, Hrvatsku, znači, radila na tome da prikuplja ovu dokumentaciju. Ja znam, evo, ja sam tada bio na jednoj dužnosti, ja sam dobio u više navrata, znači zahteve od te komisije po određenim, znači, dokumentima. Ona je prikupljala dokumenta i ta dokumenta je dostavljala Nacionalnom savetu za saradnju koji je, posle toga, odlučivao o slanju dokumenata. Ali vi znate da je ta komisija ukinuta 2003. godine, u prvoj polovini godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ukinuo ju je gospodin Tadić i na to ćemo da dođemo kasnije. Ali da bi Pretresno veće u celini moglo da shvati situaciju, Nacionalno veće za saradnju sa Haškim tribunalom i koje se bavilo zahtevima za saradnju je imalo sledeći filter, odnosno suočavalo se sa sledećim filterom kada je reč o Vojski Jugoslavije, a taj filter je predstavljala ova komisija, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne. Vi prvo treba da shvatite, znači kad je u pitanju dokumentacija Vojske Jugoslavije, nekoliko stvari. Znači bombardovanjem Jugoslavije, bombardovan je Generalštab, bombardovane su komande i više milona kvadratnih metara prostora je uništeno. Vojni arhiv se nalazi na šest do osam lokacija na teritoriji cele zemlje i to u vrlo neuslovnim prostorijama, na međusobnom odstojanju od gotovo 300 kilometara, pojedini njegovi delovi. Ima mali broj ljudi. Nije uspeo, znači, da elektronski obradi dokumentaciju. Tako da kada vi tražite, ja znam, pojedini zahtevi su dolazili i do mene, znači vi, evo ja imam i ovde u torbi jedan vaš zahte ... Znači da bi se na taj vaš zahtev odgovorilo onako kako ste ga vi napisali, pa trebaju, znači, maltene da prođu meseci i godine i trebaju ogromna sredstva, jer vi gotovo nikad niste rekli, "treba mi dokument taj i taj". Evo, ovaj dokument koji imam ovde u svojoj torbi kaže da vam treba, znači, od

Generalštaba sve od armije, sve, od korpusa sve, maltene i od brigade sve. Pa to su milioni i milioni papira.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možete li da mi kažete, generale, zašto Međunarodni krivični sud koji vodi istragu o vojsci protiv koje postoje dokazi o krivičnim delima, ne može da ima pristup u dokumentaciju te vojske?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi ste dobili ogromnu količinu materijala iz vojske. Ja sam, pošto sam bio komandant brigade rekao, "evo ako krivičnom Tribunalu trebaju dokumenta moje brigade, neka uzme sve do poslednjeg papira."

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala za to. Da li vi možda slučajno imate još nekih dokumenta ovde sa sobom, pored, ne mislim sada u sudnici, već ovde u Hagu (The Hague), pored onih fascikli koje smo već videli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam, ovaj, polazeći iz Beograda razmišljao, znači, šta bi mi, eventualno, još trebalo i imam, normalno da imam određena dokumenta još sa sobom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A kakve to dokumente imate? Ne želim da se iznenada pojave neki dokumenti. Recite nam uopšteno, navedite nam spisak dokumenata koje imate sa sobom.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa teško je navesti spisak, ali, recimo, imam, ovaj, imam svoj ratni dnevnik, svoj, svoje borbene izveštaje, imam ratni dnevnik svog komandanta, imam izveštaje svojih komandanata. U stvari svog komandanta koji je bio najdalje od moje jedinice, imam sveske predatih telegrama, primljenih telegrama, i tako dalje. I još jedan broj nekih manjih naređenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koliki je obim tog materijala?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to su sveske, znači, koje su fotokopirane, nekoliko stotina stranica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A ratni dnevnik, da li je to nešto šta smo mi

tražili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, tražili ste ratni dnevnik. Tražili ste sve ratne dnevnike.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali nismo ih nikada dobili, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja ne znam da li ste dobili, verovatno ste neke dobili, ali vi ste ipak trebali da napravite selekciju i da kažete, znači šta tražite, od koje jedinice tražite ratni dnevnik. To kako vi tražite, ni jedna suverena država vam nikada neće dati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zahvalni smo vam za vašu pomoć u savetu kako treba da radimo svoj posao, ali vi znate da se jedan od naših zahteva odnosio na ratni dnevnik vaše jedinice. Mi ga nismo videli, a, koliko sam shvatio, vi ga imate tu sa sobom. On, dakle, može da se pregleda, ali nije preveden. Šta kažete na to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da vas ispravim: da ste vi tražili dnevnik, ratni dnevnik moje jedinice, dobili biste ga odmah, jer ja nemam, nisam imao protiv da ni jedan jedini papir iz moje jedinice vi ne dobijete. I uvek ga možete dobiti. Ali vi ste, jednostavno, napisali, dnevnike svih brigada, a niste rekli dnevnik 549. brigade. Jer da ste tražili bilo šta što je vezano za moju jedinicu, ja nemam šta da krijem. Svaki moj dokument je potpuno, znači, ako to odluči moja država, dostupan.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Komisija o kojoj ste nam govorili je stvorila veliku količinu novih materijala, što ćemo da vidimo kada dođemo do odgovarajućeg tabulatora, a nije nam dostavila materijale koji su nastali u predmetno vreme. Možete li to da nam objasnite. Vaše karte, izjave vaših komandanata, to je ono šta smo dobili od komisije, a to je materijal koji nije nastao u predmetno vreme.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sa sigurnošću ne mogu da tvrdim da li je komisija dobila taj zadatak od države da bi razjasnila, znači, određene stvari koje se pominju u optužnici ili je to dobila, znači, zbog toga da to dostavi, znači, Tribunalu. Uglavnom, to je bio posao koji je počeo da se radi i trajao, znači, nekoliko meseci. Pošto, kada je ukinuta

ta komisija, njezino ukidanje nije trajalo mesecima. Znači dolaskom novog ministra, njegova prva naredba je bila, znači, da se ukine ta komisija. U roku od 10 dana, većina ljudi je penzionisano, a od 40 ljudi ostalo je, znači, samo četiri, znači, oficira i jedno civilno lice, kao tehničko osoblje. I oni, njihov dalji rad, znači, prosto se svodio na to da samo odgovaraju, u stvari da ispunjavaju vaše zahteve, onoliko koliko su mogli. Kad vi pošaljete neki zahtev, da ga oni dobiju i da traže dokumentaciju, da bi mogli da je pošalju Nacionalnom savetu ili vama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još 16. oktobra 2002. godine tražili smo ratne dnevnik Generalštaba jugoslovenske vojske, Vrhovne komande, Treće armije, Prištinskog korusa i svih brigada i nezavisnih bataljona koji su bili potčinjeni Prištinskom korpusu u vreme rata. Dakle tu bi bio i vaš ratni dnevnik. Da, mi smo to tražili pre tri godine, a nismo dobili. Vi to sada imate sa sobom, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja imam samo svoj dnevnik, znači, sa sobom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, mene zanima ratni dnevnik.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa da, ratni dnevnik, ali imam samo, znači, ratni dnevnik svoje jedinice. Jer imao sam, imam na to pravo, imao sam pravo da uzmem, znači, ratni dnevnik svoje jedinice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pa da se sada pozabavimo time malo detaljnije. Jedinice potčinjene vašoj brigadi čvale su pisane dokumente o svemu šta su radile. I, u onoj meri u kojoj je to bilo moguće, isto tako pisane beleške o svakoj radio ili telefonskoj vezi sa vašom brigadom. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne. Znači samo jedinica koja je bila u drugom garnizonu, to je, znači, garnizon Đakovica (Gjakove), to je moj Drugi motorizovani bataljon koji nije imao direktnu komunikaciju kao ostali komandanti. On je, znači, bio dužan da vodi, znači, svesku primljenih telegrama od mene, svesku poslatih telegrama i on je jedini bio dužan da mi pismeno dostavlja, znači, svoje izveštaje. Ostali komandanti koji su se nalazili na istoj lokaciji gde je bila brigada, znači

vodili su samo ratni dnevnik. Ostalu dokumentaciju nisu imali potrebe da vode, jer su bili, znači, u telefonskoj vezi sa operativnim dežurnim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se ovo stavi na grafoskop. Molim stranu 202 na grafoskop. Mislim da je ovo dokument koji prepoznajete. "Rukovođenje i komandovanje", iz 1997. godine. Sada gledamo poglavlje 4.2. Molim da se to stavi na grafoskop.

prevodioci: Prevodioci nemaju originalan tekst.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: "Operativni dnevnik je borbeni dokument tokom kojeg se, za vreme rata, u hronološkom redosledu, svakoga dana, upisuju svi važni događaji, situacija sa neprijateljem, vlastiti gubici, kratak sažetak svih naređenja komandanta, važnija naređenja, podaci i izveštaji potčinjenih, primljene poruke, poslate poruke, zahtevi i tako dalje." Da li su se sve odredbe ovoga šta tu piše poštovale u vašoj brigadi i njenim potčinjenim delovima?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi ovde imate, po mom mišljenju, škol-ski udžbenik, znači za generalštabnu školu i za Vojnu akademiju koji je sasvim načelan. Jedinice ... Znači ovo nije pravilo, ovo je, znači, škol-ski udžbenik, a jedinice vode, znači, ratni dnevnik. Sadržaj ratnog dnevnika je, otprilike, ovakav kako ste ga vi pročitali.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tu, između ostaloga, stoji: "To se drži u jedinicama na nivou bataljona, nezavisnih bataljona ili višim." Znači, to je vaša jedinica. "To se čuva kao dokument trajne vrednosti, kako bi se, nakon rata, omogućila studija i analiza borbenih operacija jedinica. Isto tako, služi za pisanje istorije." Znači operativni dnevnik vaše jedinice je dokument koji ste nam vi dali ili ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nisam vam ga dao, normalno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zašto ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Niste tražili nikada dokument iz moje jedinice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Oprostite što sam tako naivan, ako sam uopšte, ali zar operativni dnevnik nije najbolji dokument, izvorni dokument na osnovu koga može da se ustanovi šta se zaista dogodilo tokom rata?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ratni dnevnik, ratni dnevnik je znači osnovni dokument u ratu. U ratu se, znači, vodi ratni dnevnik, a operativni, ono šta vi govorite "operativni dnevnik", operativni dnevnik se, znači, ne vodi u ratu, već se pišu, znači, borbeni izveštaji. Čim počne rat, znači prestaje da se vodi operativni, već se pravi, znači, borbeni izveštaj i vodi se ratni dnevnik. Ali oni su, znači, vrlo slični.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Usput rečeno, za potrebe Pretresnog veća, ali i kako bih vama pomogao, gospodine Deliću, istog tog 16. oktobra 2002. godine mi smo tražili i operativne dnevnike svih brigada i nezavisnih bataljona potčinjenih Prištinskom korpusu. Znači, ako mi dozvolite da to kažem, mi smo te vaše dokumente tražili pre tri godine. Jesu li ti dokumenti danas ovde? Mislim tu na operativni dnevnik ili borbeni izveštaj, kako vi kažete. Da li je to sada sve ovde?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to vi meni možete da odgovorite da li ste dobili. Moj operativni dnevnik, moj ratni dnevnik je ovde i izveštaj, znači, jednoga od mojih komandanata koji je to pisao. To je ovde samnom. A da li ste vi dobili to šta ste tražili, to ja ne znam.

SUDIJA BONOMI: Gospodine Deliću, maločas ste odgovorili da vaš operativni dnevnik nije predat zato što ga nisu tražili. A sada, ako je ovo šta je gospodin Najs pročitao tačno, ispada da to oni jesu tražili.

SVEDOK DELIĆ: Oni su tražili dokumenta maltene cele vojske. Trebali su da traže konkretno šta ih zanima. Koja jedinica, koji dokument. Zamislite vi da neko traži više miliona, znači, stranica materijala. Ako je gospodin Najs tražio ...

SUDIJA BONOMI: Molim vas lepo, ne skrećite sa pitanja koja sam vam postavio. Molim vas da odgovorite na ono šta sam vam rekao, a ne da ulazite u nekakvu političku diskusiju o tome kako tužilac ovog Suda,

upšteno govoreći, radi svoj posao. Molim vas da odgovorite na ovo šta vas pitam, a to je, da li ovo šta je tužilac upravo pročitao znači da je on tražio vaš operativni dnevnik? Da li to prihvatate?

SVEDOK DELIĆ: Konkretno, traženi su ... Nije konkretno tražen, ovaj, borbeni izveštaj i ratni dnevnik moje brigade. Nigde nije navedena moja brigada u tome dokumentu.

TUŽILAC NAJS: Mogu li ovo da stavim na grafoskop ...

SUDIJA BONOMI: Znači ta brigada ne spada u Prištinski korpus?

SVEDOK DELIĆ: Ona spada svakako u Prištinski korpus.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da se ovo stavi na grafoskop. Izvinjavam se što ovo nemam na srpskom za vas, ali ja ću to morati da pročitam na engleskom. To je 16. oktobar 2002. godine. Tužilaštvo traži vašu sradnju i traži vaše dokumente, operativne dnevnike Generalštaba, Treće armije, Prištinskog korpusa, svih brigada i nezavisnih bataljona potčinjenih Prištinskom korpusu tokom ratnog stanja. To pokriva i vas, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim da mi se vrati dokument. Da vidimo sada nešto o materijalima koji su dostupni i možda se nalaze čak i u vašoj tašni u ovom trenutku. Vi ste nedavno, samo trenutak da pronađem, rekli mi ovo: "Vi možete da odgovorite na pitanje da li ste to primili ili ne. Moj operativni dnevnik i ratni dnevnik je ovde. I izveštaj jednog od mojih komandanata takođe imam ovde samnom". E sada, u gotovo 30 sati svedočenja vi ste ovde prezentirali osam fascikli materijala. Vi, naravno, shvatate da mi tužioci, a i sudije ovoga Suda rade po tom materijalu pod pretpostavkom da je materijal koji je nama prezentiran, relevantan. Da li me razumete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, potpuno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada ste nam rekli nešto i o tome šta držite u tašni. Pa ako sada, van normalnog redosleda, pogledamo sledeći dokument kako bih mogao da objasnim šta me ovde brine, pogledajte, molim vas lepo, vaš tabulator 430. Vratićemo se na to još kasnije. To je šesta fascikla. Imate li tu fasciklu broj 6?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Tabulator?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 430 ...

SUDIJA KVON: To je nekoliko karata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bilo koja od tih karata će da nam posluži. Molim da se jedna od njih stavi na grafoskop. Vidite, gospodine Deliću, vi ste nam rekli da ove karte, jednu od njih sada gledamo, da je te karte nacrtala komisija, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja to nikada nisam rekao. Kako možete tako nešto da tvrdite?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko ih je onda nacrtao? Recite mam, ko je onda nacrtao tu kartu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nacrtane su po zahtevu komisije, a nacrtale su, znači, moje strešine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, dobro. Uzmimo sada, na primer, ovu kartu koja je sada na grafoskopu. Da vidimo da li možemo da razgovaramo sa čovekom koji je nacrtao. Ko je to nacrtao?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako, ja prihvatam ovu kartu kao da sam je ja nacrtao. Nacrtao je, znači, moj operativac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Već sam rekao, znači negde krajem 2002. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, znači ovi dokumenti koje smo gledali, sačinjeni su od strane jednog oficira čije ime u ovom trenutku

ne znamo i na osnovu, sigurno ćete nam reći, materijala iz relevantnog vremena.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I iako je ovo do nas došlo putem pravnih savetnika optuženog i od komisije, vi ste se aktivno ovim bavili i vi ste naložili vašem potčinjenom da nacрта ovu kartu.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam isto, kao i svi drugi komandanti, dobio zadatak, znači od ekspertskeg tima Nacionalnog saveta, dobio sam, znači, ove događaje koje treba, znači, da obradim i to grafički i tekstualno. Znači nije to samo ova karta, nego dobio sam za više, znači, tamo gde je bila moja jedinica. Znači da objasnim dejstva moje jedinice, vezano, znači, za ovo mesto konkretno koje je na karti. I to da to nacrtam, znači i da to, dam izjave o tom događaju.

SUDIJA BONOMI: Generale, možete li da mi razjasniti jednu stvar pre nego što odemo dalje. Već sam vas o tome pitao. Mislio sam da ste to vi lično nacrtali. Recite nam da li ste neke od tih karata lično nacrtali, ili ste za sve te karte naložili drugim oficirima da ih nacrtaju?

SVEDOK DELIĆ: Pa ja sam general, ja se ne bavim, gospodine Bonomi (Bonomy), crtanjem karata. Ali postoje ljudi čija je specijalnost crtanje karata, a to je čovek koji je crtao karte u ratu iz moje jedinice, prisutni su bili komandanti jedinica koje su ovde prikazane na karti. I bile su karte i naši dokumenti iz toga vremena. Što kaže gospodin Najs, "relevantni dokumenti". A sama tehnika crtanja, crtao ih je, znači, taj čovek koji ih je crtao, znači, za vreme rata. Operativni oficir.

SUDIJA BONOMI: Znači, ako govorimo o ovim velikim kartama, te velike karte su kopije onoga šta ste vi pokazali vašim starešinama i onda su te karte oni odobrili, te karte su, takođe, reprodukovali drugi ljudi, a ne vi lično.

SVEDOK DELIĆ: Da se razumemo, znači ako mislite na ove kopije,

znači ove kopije su prošle kroz mašinu za kopiranje, znači nisu ih crtali drugi ljudi.

SUDIJA BONOMI: Ne, ne, oznake na ovim kartama, da li su te oznake fotokopirane sa originalne karte koja je korišćena u toku rata?

SVEDOK DELIĆ: Pa, molim vas, ako kopirate, znači u "Vojno-geografskom insitutu", ako kopirate jednu kartu, onda sve šta je na njoj, što postoji, se kopira. Nema više nikakvih drugih oznaka. Sve se odjedanput iskopira. Znači to je kao da je stavite na bilo koji aparat za kopiranje u boji, aamo što je to specijalna tehnika koju ima, znači, samo takva institucija.

SUDIJA BONOMI: Bojim se da sam i dalje zbunjen, ali nadam se da će to da se razjasni tokom unakrsnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zadržimo se još na ovim kartama. Ove karte nisu fotokopije karata koje su nastale u ono doba. Ove su karte sačinjene na osnovu nekih informacija, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, ove karte, ja sam vam već više puta rekao da ne potiču iz tog vremena, već iz 2002. godine. One su napravljene po zahtevu. A to možete da vidite iz izjava ko je tražio da se naprave te karte. Znači napravljeni su grafički prikaz i tekstualni, znači, deo, za određeni događaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja, takođe, ovo nisam shvatio. Pokušaću još jednom. Evo, pokazaću vam tačno kartu na koju mislim. Ova karta, pa hajde da podelimo to u dva dela. Ova karta nije kopija neke karte iz relevantnog vremena, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam vam to već 100 puta rekao. Ako treba i 101. put da vam kažem: napravljena je 2002. godine, znači nije nastala 1999. godine.

ADVOKAT KEJ: Možda bi trebalo da se razlikuje reč "kopija" od reči "fotokopija", kako bi bilo jasnije?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ova je karta nacrtana na osnovu informacija koju su 2002. godine date crtaču karte.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Crtač karte je i neposredni učesnik tih događaja. Osnova za tu kartu bila je ova karta koja postoji ovde u dokumentima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zaustavimo se ovde. Mi još nismo dobili ime tog čoveka. Vi sigurno znate njegovo ime, jer kažete da je on bio učesnik u događajima.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ko je nacrtao ovu kartu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Te karte je crtao, znači, moj operativac u ratu, pukovnik Konjikovac.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, to je prvi put da to čujemo, ali sada to znamo. Znači pukovnik Konjikovac.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Uz sugestije svih komandanata koji su u tom vremenu, 1999. godine, bili na ovom mestu i uz moje sugestije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li to bio neki grupni rad, jeste li svi seli za sto i onda je pukovnik Konjikovac nacrtao tu kartu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Mi smo, znači, dobili zadatak od ovoga ekspertskeg tima i od Komisije za saradnju i onda smo, znači, pozvali starešine koji su, inače većina je u Beogradu i odradili smo taj posao, znači, u mojoj kancelariji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, znači polako se približavamo željenom cilju. Koliko je ljudi sedelo za tim stolom?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da to apsolutno nema nikakvog značaja koliko je sedelo. Znači bilo nas je možda pet do šest ljudi.

SUDIJA ROBINSON: Morate da odgovorite na pitanje, generale.

SVEDOK DELIĆ: Već sam rekao, pet do šest ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I jeste li vi, kao jedan od te petorice, šestorice, tada sa sobom imali dokument iz relevantnog vremena na osnovu kog je onda pukovnik Konjikovac mogao da nacrtu tu kartu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, imali smo, znači, sve dokumente iz relevantnog vremena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali ono šta je zanimljivo u celoj ovoj stvari je to da mi nemamo te dokumente. Ti dokumenti nisu bili sadržani u vaših 20 sati svedočenja, u vaših osam fascikli materijala. Sve što mi imamo je rekonstrukcija koju ste vi napravili. Zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sva dokumenta ste vi imali, znači koja su relevantna u mom svedočenju i sva su prikazana ovde na panoima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, ako vas ja pitam, mogu da pronađem dokumente koji pokazuju sve ove dispozicije trupa na ovoj karti i sve ostale dispozicije drugih trupa na drugim kartama, da li ću ja te materijale da pronađem u vaših osam fascikli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa to šta vi držite, znači, u ruci takođe postoji i u tim fasciklama.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li u ovim fasciklama mogu da se pronađu svi materijali koji pokazuju sve te dispozicije trupa u fasciklama koje ste vi ovde doneli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam vam jasno rekao, znači ovde svima, da postoje tri osnovna dokumenta za svako dejstvo. To je, znači, zapovest, to je odluka na karti i to je analiza dejstva. I to ste imali ovde na karti. I imate to u svojim tabulatorima. Znači imate relevantne dokumente na osnovu kojih su nacrtane te mape.

SUDIJA BONONI: Iz odgovora koji ste nam upravo dali o tri osnovna

dokumenta, pretpostavljam da kad je reč o nekom naređenju, da je uz to naređenje postojala i karta na kojoj se vidi odluka. Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ: Jasno.

SUDIJA BONOMI: Da li vi shvatate zašto bi sudiju na Sudu poput ovog, ja sada govorim samo u svoje ime, iznosim svoje lično mišljenje ... Dakle, zanima me da li vi shvatate zašto bi sudija na Sudu poput ovoga želeo da vidi originalni dokument koji je korišćen tokom sukoba, kako bi ga uporedio sa ovim šta ste vi reprodukovali? I ja, naravno, ne kažem da je to sve šta ste vi trebali da uradite, ali sigurno bi bilo slučajeva u kojima bi tako nešto meni moglo da bude od pomoći.

SVEDOK DELIĆ: Pa vi ovde u ovaj Sud nikad niste dobili, znači, ni jedan originalan dokument. Dobili ste, znači, fotokopije dokumenata. Znači moje karte ovde, za mene su potpuno originalne, jer predstavljaju fotokopiju, znači, originalne karte. I ja, koliko znam, fotokopije su potpuno relevantne.

SUDIJA BONOMI: Znamo da tabulator 430 nije fotokopija, to je jasno, to je ova karta koju vam je sada pokazivao gospodin Najš. Vi sada možda razjašnjavate neke druge stvari, stvari koje su i mene dosta zbunile. Karta s vaše leve strane, na stalku, ne znam sada napamet broj tabulatora, je zajedno, sa svim oznakama koje su rukom unete na tu kartu, a koje pokazuju gde su se neke snage nalazile u nekim trenucima, zajedno sa oznakama tih snaga, dakle da li vi kažete da ovo šta ovde stoji na stalku je fotokopija dispozicija trupa onako kako je to stajalo na karti koja je korišćena u vreme sukoba i da niko nije uneo nikakvu dodatnu oznaku na fotokopiju nakon što je ta fotokopija napravljena.

SVEDOK DELIĆ: Pa to može i da se proveriti. Znači jedna jedina tačka, znači, ne može biti dodata ni na jednu kartu. Između ove karte i originalne karte nema nikakve razlike. Apsolutno nikakve razlike.

SUDIJA BONOMI: Generale, ja znam da vi to kažete, to sam shvatio, ali ono šta želim da znam je da li je ovo tu čista fotokopija originala i da li možete da potvrdite da nakon što je napravljena fotokopija, niko ništa dodatno nije uneo u tu fotokopiju? Znači ta je fotokopija čista fotokopija bez ikakvih izmena. A ta karta je fotokopija one karte koja je korišćena tokom sukoba, da ili ne?

SVEDOK DELIĆ: Apsolutno mogu da potvrdim i potpišem to šta sam rekao.

SUDIJA BONOMI: To uopšte nije odgovor na moje pitanje.

SUDIJA ROBINSON: Ovo sada je u protivrečju sa onime šta je ranije rečeno. Ja sam mislio da ste vi rekli da je ta karta zasnovana na informacijama iz 1999. godine. I ja sam onda imao utisak da to nije original. Dobro, idemo sada na pauzu i onda ćemo pokušati da ovo razrešimo. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Generale, ja ću da vas zamolim samo da potvrdite dve stvari u vezi sa kartama i nadam se da ćemo time da razjasnimo ovo pitanje. Ove karte su kopije originala, to je prva stvar. Samo "da" ili "ne".

SVEDOK DELIĆ: Da. Ove velike karte su sve kopije originala.

SUDIJA ROBINSON: Da, velike. A originali su napravljeni u relevanto vreme kada su se odigrali događaji 1999. godine.

SVEDOK DELIĆ: Da, to su odluke pre, znači, svakog događaja, onako kako se u vojsci radi.

SUDIJA ROBINSON: U tom slučaju se pokreće pitanje da li bismo

mogli da imamo pristup tim originalima koji su napravljeni 1999. godine?

SVEDOK DELIĆ: Pa to bi, pošto vi u Beogradu imate svoju kancelariju, znači trebao bi se napraviti zahtev, znači da vide kako izgleda taj original. Niko ne može dobiti original iz Vojnog arhiva. Ali može da ima uvid, može da ga pogleda. Može da uporedi znači ovu kartu sa originalnom kartom.

SUDIJA ROBINSON: U redu, gospodine Najš, možete da nastavite.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Velika karta o kojoj govorimo, to je karta o tome šta je planirano. To ni u kom smislu nije karta onoga šta se stvarno desilo. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vojska je, znači, po svojim pravilima, pre izvođenja dejstva, znači, donosi odluke u pismenoj i grafičkoj formi. Znači ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da smo o tome govorili nekoliko puta i mislim da na moje pitanje može da se da vrlo jednostavan odgovor. Ova karta ni na koji način ne beleži ono šta se stvarno desilo. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Tako je, beleži kako je nešto predviđeno da se desi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Da bismo imali zabeleženo ono šta se desilo, imamo ove male karte koje je napravila Komisija za saradnju, ljudi koji su sedeli za stolom i, ako mogu da pretpostavim, MUP, koji nije bio prisutan, je takođe doprineo tome, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Samo da vas ispravim, rekli ste "Komisija za saradnju". Nije napravila te mape Komisija za saradnju, već su one napravljene, znači, po njenom zahtevu, a što se tiče ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovaj put je reč o greški u prevodu. Mislio

sam na grupu ljudi koji je sedeo za tim okruglim stolom, grupa od pet do šest ljudi. Ja sam upotrebio reč "komisija" da bih na neki formalniji način nazvao tu grupu koja je tu sedela i pravila kartu, ali ono šta nas zanima je šta se, u stvari, desilo kad se ta grupa od pet ili šest ljudi skupila da napravi ove male karte. To je ono šta se desilo, je li tako?
SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Samo nemojte to upotrebljavati, neka to bude grupa oficira, a nikako neki komitet. Znači ta grupa oficira je imala ispred sebe originalne dokumente, znači imala je zapovest, imala je odluku na karti i imala je, znači, analizu dejstva. I imala je ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Sve šta u ovoj sudnici imamo je karta i ako pogledamo tabulator 432 kao primer, stavićemo to na grafoskop, to je u ovoj istoj fascikli, fascikli broj 6. Takođe smo dobili ove izjave koje su uzete ili 2002. godine ili 2003. godine, koje su izgleda za komisiju za saradnju, ekspertski tim, u ovom slučaju tu je izjavu potpisao čovek po imenu Nikolić. Da li su ove izjave koje su uzete 2003. godine ili 2002. godine, da li su one pripremane za onim istim stolom za kojim je sedela ta grupa oficira ili su pripremane na neki drugi način i kako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nisu, možda je neko od tih pet, šest ljudi to uradio. Ja sam sam pisao, znači, svoje izjave za sebe. Svako od njih je pisao, znači, izjavu za sebe. Nisu pripremane za tim istim stolom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda ćemo da imamo neke postoperativne analize, neću sada njima da se bavim jer ne mogu odmah da ih nađem, ne želim da sada uzimam vreme, ali to je u tabulatoru 359. Međutim, ovo je ukupni materijal koji ste vi doneli na ovaj Sud da biste nam rekli nešto o značajnim događajima za koje se raspituje ovaj Međunarodni sud. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, to je deo materijala.

SUDIJA BONOMI: Pre nego što nastavite, samo da razjasnim jedno pitanje. Generale, rekli ste da je pet ili šest ljudi koji su raspravljali o pripremanju plana, a primer je tabulator 430, da su ti ljudi imali prist-

up originalnom planu i da su to uradili. Ali u odgovoru na pitanje sudi- je Robinsona pre par trenutaka, vi ste rekli da niko ne može da ima pristup originalnom planu, jer se to drži u Vojnom arhivu. Da li sada kažete da je uprkos tome vaša grupa imala pristup tom originalnom planu kako bi radila na ovome?

SVEDOK DELIĆ: Ja ne znam, gospodine Bonomi, kakav je prevod, ali pošto, pitao je sudija Robinson da li možemo ovde, znači, imati origi- nal. Znači možete, znači i ja i vi, ukoliko se to dozvoli, imati uvid, znači imati uvid u originalni dokument. Ja bih zamolio gospodina Miloševića da prati ovaj prevod kakav će da bude. Znači u Vojnom arhivu možete da vidite originalni dokument, ali ne možete original- ni dokument da nosite sa sobom.

SUDIJA BONOMI: Pa to nam je rečeno, to je jasno, ali kada ste vi pripremali, na primer tabulator 430, rekli ste da ste imali original. Šta ste pod tim mislili?

SVEDOK DELIĆ: Imao sam, znači, ono šta sam već dobio od Vojnog arhiva. Jer to je, za mene to, znači, fotokopija u boji originalne karte.

SUDIJA BONOMI: Dakle vi ste dobili fotokopiju iz arhive, je li tako?

SVEDOK DELIĆ: Da.

SUDIJA BONOMI: Hvala vam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U vezi sa ovom poslednjom poentom još jedan detalj. Da li vam je poznato da je Tužilaštvo ponudilo da ode i pregleda arhivu, ali im nikad nije dozvoljeno da tako nešto urade?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To mi nije poznato.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Onda da se vratimo na naš dokazni pred- met 309 koji smo ranije gledali. To je operativni dnevnik, stranica 202. Da vidimo koji raspon materijala nastalog u relevantno vreme postoji.

Pogledajmo drugi, treći paragraf u 4.2, u kom se kaže: "Nakon određenog vremena pripremaju se borbeni dokumenti koji se kompletiraju u specijalnom dosijeu, a koji se dodaje spisku dokumentata. U njemu se navode, u hronološkom redosledu, po broju borbeni dokumenti, planovi, zapovesti, naređenja, direktive, upustva, izveštaji, notifikacije, radne mape i tako dalje, iz tog vremenskog perioda. Dokumenti se onda fotografišu, čuvaju se negativi" i tako dalje. Da li je to bila praksa u vašoj brigadi?

prevodioci: Prevodioci nemaju dokument, napomena prevodilaca.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo ovde, opet kažem, vi imate školski jedan udžbenik i ovo je fotokopija školskog udžbenika, ali ovo šta ovde piše, to je sve u redu. Znači to se radi na takav način, ali ne na nivou brigade. Brigada, znači, čuva dokumenta i posle određenog vremena, znači, ta dokumenta predaje arhiva brigade, arihivi pretpostavljene komande. Mi nemamo mogućnost, ovo šta ovde kaže, da se ti dokumenti snimaju i da se negativi čuvaju. To ima samo na nivou Vojnog arhiva. Znači ostali nivoi nemaju mogućnost da snimaju i da čuvaju negative. Samo na nivou Vojnog arhiva se to radi. A ja, koliko znam, za ovaj prerioid, pošto je to ogromna dokumentacija i nedostatak materijalnih sredstava, da to nije urađeno, znači ni za ovu dokumentaciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A vama potčinjene jedinice, možemo da pogledamo ovaj udžbenik, a možemo time da se bavimo i uopšteno, dakle vaše potčinjene jedinice su takođe vodile opširnu evidenciju o tome šta su radile, koju su municiju koristile, koju treba da zamene i slično. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, jedinice ranga bataljona su vodile svoj ratni dnevnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A na vašem nivou, bio bi neko ko bi sedeo pored radio aparata ili telefona i vodio evidenciju o svim radio porukama od vama potčinjenih koje su upućene vama i od vas vama

nadređenima, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači taj operativni dežurni koji sedi kod telefona, on prima poruke, znači, iz jedinica, prima poruke, znači, od mene, prima poruke i od pretpostavljene komande i ako ima potrebe, prenosi te poruke, znači, meni. A beleži samo, on ima svoju radnu beležnicu, beleži, znači, događaje u toku dana, a onda u izveštaj upisuje ono šta je najvažnije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A da li je taj izveštaj ili možda te radne beležnice, da li je to sada kod vas? Da li je taj operativni dnevnik kod vas, koji bi pokrio taj vremenski period?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da, kod mene je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je odlučio da se ti dokumenti ne uključe u one koji će da budu prezentirani? Da li ste to bili vi ili komisija ili su to bili savetnici optuženog? Ko je doneo tu odluku?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja u svakom slučaju nisam doneo tu odluku. Ta dokumenta sam poneo sa sobom da meni pomognu. Znači da meni pomognu i to prvenstveno, znači, u ovome ispitivanju. A pravni savetnici, ja ne znam, oni se nisu odlučili da koriste ta dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prihvatili biste, zar ne, da ste vi, kao komandant brigade, morali da budete obavешteni u svakom trenutku šta rade vaše jedinice na terenu, gde se one nalaze, a gde se nalazi OVK (UCK, Ushtria Clirimtare e Kosoves).

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada nam je optuženi rekao da je skupljeno više od 10.000 dokumenata, odnosno 10.400 dokumenata i da su onda iz njih odabrani dokumenti, koliko dugo je trajao taj period u kome su prikupljani ti dokumenti?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Prikupljane dokumenata nema veze sa ovim optuženim. Ja sam rekao na početku da od 2002. godine prikupljam dokumentaciju, znači za slučajeve ovoga Tužilaštva protiv OVK. I da sam jedini oficir Vojske Jugoslavije koji je određen da svedoči,

znači, u slučajevima protiv OVK. I da mi je zbog toga data mogućnost, znači, da imam pristup, znači, svim dokumentima za koje ja smatram da su relevantna, znači, za te slučajeve tako da sam mogao, znači, da imam pristup, znači i svojim dokumentima i drugim dokumentima koji potiču od drugih organa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Upravo tako. U istom tom vremenskom periodu kada ste vi radili sa grupom oficira oko stola da biste pripremili odbranu ovog optuženog, vi ste imali neograničen pristup materijalu, jer je trebalo da pomognete Tužilaštvu u krivičnom gonjenju OVK. To je tačno, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije tačno u prvom delu. Ja nikada nisam radio, ni moja grupa starešina, znači, da pomogne ovom optuženom. Dobili smo zadatak, kao i sve druge jedinice. Znači dobili smo, ja ovde nemam to naređenje, ali ja verujem da ga mogu nabaviti u Beogradu. Znači dobili smo naređenje, dobili smo tačno spisak lokacija i događaja koje treba da objasnimo i metod kako to treba da objasnimo preko ovih karti. To je ono šta sam ja trebao da uradim sa svojim starešinama. A to što sam ja radio, znači po zahtevu Tužilaštva za slučajeve protiv OVK, to je nešto sasvim drugo. To sam radio sam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako mislite, radili ste sami? Da li vam je trebala dozvola, da li ste tražili dozvolu za neograničen pristup arhivama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Održana su tri kolegijuma načelnika Generalštaba i to uža kolegijuma, po mom zahtevu, da bi svi oni koji raspolažu sa određenom dokumentacijom, a koja je u vezi sa OVK, mi dozvolili, znači, da dobijem takva dokumenta i da uđem u arhiv i da mogu da tražim takva dokumenta. I takvu dozvolu sam, normalno, dobio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se da sam vam postavio pitanje o negiranju? To je urađeno sa svrhom. Ja sada time mogu kratko da se bavim, a kasnije možda i nešto detaljnije. Tokom vaših istraga, pregleda svih dokumenata kojima ste imali pristup, mislim da niste ništa

našli šta bi pokazalo bilo kakvo pogrešno ponašanje bilo koje više vojne ili političke ličnosti srpske nacionalnosti? Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa, imate, ja mislim najvažnija dokumenta počevši od Generalštaba, zaključno, znači, sa korpusima. I iz svakog tog dokumenta se može videti, znači, profesionalni pristup, znači, svakome zadatku od strane starešina Vojske Jugoslavije, bez obzira na nivo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako je potrebno, dajte nam dug odgovor, ali meni će da bude dobar i sasvim kratak. Na osnovu svih vaših istraga, da li ste bilo šta našli šta bi ukazalo na pogrešne postupke bilo koje više vojne ili političke figure srpske nacionalnosti?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, nisam našao ništa u arhivama gde sam ja to tražio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tako je, ali čuli smo mnogo u vašem iskazu o tome šta je OVK uradila. Prilikom vaše istrage, vi ste našli jako mnogo dokumentata i imali ste mnogo ličnog iskustva o lošim stvarima koje je radio OVK i koje su radile vođe OVK, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa pošto je to bio zadatak kojim sam se ja bavio i pošto sam na tom zadatku proveo, znači, ja sam već rekao, oko 3.000 sati, to je bio moj prvenstveni zadatak da se usmerim na OVK. I to sam ozbiljno shvatio i to sam ozbiljno i profesionalno radio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ili je situacija sledeća da vi, radeći sa komisijom ili za komisiju, ste učestvovali u procesu prekranja istorije u dokumentima koje ste dostavili i pomoću kojih ste, rekao bih, podstakli nastavak tog procesa negiranja istine? Da li je to ono šta ste radili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa možda vi, gospodine Najs, pokušavate da prekrojite istoriju, ali ona će nezavisno i od vas i od mene ići svojim tokom. Ja nikada ne bih uradio nešto tako što vi pokušavate da mi stavite, znači, na teret.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Obavljajući posao pronalaženja materijala

koji će da pomogne krivičnom gonjenju počilaca na strani OVK, tačno je, zar ne, da niste pomenuli istražiteljima s kojima ste na tome radili, posao koji ste obavljali za ovog optuženog, ili bar u odgovor na optužnicu koja podignuta protiv ovog optuženog? Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije tako. I nije tačno. Kada je prvi put traženo od mene da stupim u kontakt sa istražiteljima Tribunala koji se bave pitanjima, znači, optužbe protiv OVK, ja sam već bio dao prisutanak, znači, da svedočim, znači, u ovome slučaju. I istražitelj koji radi u Beogradu je obavešten, je obavešten, znači, da ću ja, kada dođe vreme, znači i kada me budu pozvali pravni savetnici, svedočiti, znači, i u ovome slučaju. I to tada nije bio nikakav problem. Na kraju krajeva, postoji samo jedna istina, bez obzira da li svedočio, znači, za neku odbranu ili svedočio za Tužilaštvo. Istina je uvek samo jedna.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ja nisam u situaciji da prihvatim ili odbacim poslednju poentu koja je izneta pošto imam samo one dokumente koji su nam trenutno na raspolaganju. Ali kada je samo obavljen razgovor, obavljen je u prisustvu čoveka po imenu Radomir Gojović, a to je general koji je već svedočio u ovom Predmetu, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, Radomir Gojović je bio u sastavu Komisije za saradnju sa Haškim tribunalom. I on je u tom svojstvu bio prisutan samnom. Kao član komisije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: On je bio pravni savetnik u komisiji, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je komisija, osim njega, imala još pravnika. Ali ja znam da je on bio pravnik u vojsci i radio je, znači, poslove u sklopu te komisije. Ali mislim da, pored njega, su bila još jedan ili dva pravnika, takođe koji su nekad radili u vojsci.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je tačno da u vašoj pisanoj izjavi Tužilaštvu ne pominjete nigde vašu službu u Hrvatskoj 1991. godine ili 1992. godine ili vašu službu u Bosni, 1993. godine i 1994. godine.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam tu izjavu dao dosta davno, dao

sam dosta davno i nisam siguran da li piše da li sam bio u Bosni ili u Hrvatskoj, ali ja sam o tome i razgovarao sa istražiteljem. I apsolutno nije bilo sporno, ali nije bilo relevantno za slučaj koji je interesovao istražitelja. Istražitelj je bio vrlo korektan i nikada me nije upitao nijedno pitanje koje je vezano za dejstvo moje jedinice ili za dejstvo Vojske Jugoslavije. Rekao je "moja pitanja će biti isključivo usmerena na vaša saznanja o Oslobođilačkoj vojsci Kosova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Poslednjih nekoliko pitanja o komisiji. Komisiju je raspustio ministar odbrane Tadić, u to vreme je on bio na toj funkciji. Iz kog razloga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Verujte, to pitanje ipak nije za mene. Lično sam doživeo kao iznenađenje raspuštanje te komisije, jer je imala 40 članova i taman je bila, znači, počela da radi vrlo dobro i vrlo kvalitetno. Ali prva naredba gospodina Tadića kao ministra bila je da se ona raspusti, pa je onda ostavljen samo jedan deo, tehnički deo te komisije i to je bilo sve do početka ove godine. Sada je formirano neko drugo telo, mislim da se zove Centar za saradnju sa Međunarodnim sudom, pri ministarstvu. Komisija je delovala pri Generalštabu Vojske Jugoslavije. Ne mogu da vam kažem, znači, ništa o motivima za raspuštanje te komisije, samo smatram da i Tužilaštvo i svi smo imali štetu zbog toga što ona nije nastavila dalje da radi.

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, pre nego što zaboravim ... Da li vi prihvatate da su razlozi zato što on nije pomenuo u svojoj izjavi službu u Hrvatskoj ili Bosni u pitanjima koja mu je postavio istražitelj, a ona su se odnosila samo na OVK?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja nisam u poziciji da to ni prihvatim ni odbacim iz prostog razloga što nam taj istražitelj nije na raspolaganju. Ali, ako uspem da ga pronađem, onda ću da postavim to pitanje i njime ću kasnije da se pozabavim, uz vašu dozvolu. Komisija je bila telo koje je nominalno bilo zaduženo da pomogne oficirima koji se dobrovoljno predaju Međunarodnom sudu, da im pomogne u njihovoj odbrani. Da li bi to bilo tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Najkraće, mislim da to ne može pot-

puno da bude tačno jer naziv komisije, Komisija Generalštaba za saradnju sa Međunarodnim, znači, za saradnju sa krivičnim tribunalom. Ona je imala zadatak i dobijala je, znači, vaše zahteve preko Ministarstva spoljnih poslova i imala je zadatak da pronalazi dokumenta, znači prikuplja sve relevantne informacije i dostavlja ih Nacionalnom savetu za saradnju sa Tribunalom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U stvari, daleko od toga da je sarađivala, ona je, u stvari, bila komisija za ometanje Tribunala. Zar nije to istina?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To vi kažete. Ja, s obzirom da sam lično dobio nekoliko dokumenata, znači gde se od mene i od moje uprave tražilo, znači, da pronađemo određene dokumente, pravila i tako dalje što smo mi učinili i da njima dostavimo kako bi bila prosleđena ovde u Tribunal. Pa vi se ovde pozivate i na ovo, na ovaj udžbenik. Ja mislim da je ovaj udžbenik koji ste vi dobili ili neki sličan, upravo, znači, potiče iz moje Uprave i da ga je dostavila ta komisija.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Među članovima komisije bili su generali u penziji, kao što je Gvero, a protiv koga je ovde podignuta optužnica, je li to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Mislim da je on bio u jednom timu koji se odnosio na Bosnu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Presadavajući sudija bio je jedini aktivni sudija general-pukovnik Zlatoje Terzić ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Izgleda nije u redu. Prevod nije u redu. Vi ste rekli, ovaj, "jedini aktivni sudija".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako sam to rekao, to je moja greška. Jedini aktivni oficir vojske, jedini aktivni oficir vojske.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne. Bilo je ... Komisija sa satojala, najveći broj od oko 40 članova bili su aktivni, znači, pripadnici vojske, znači, najčešće čina pukovnika, potpukovnika, bilo je nekoliko majora i možda dva do tri kapetana. A bilo je i jedan broj penzionisanih. Penzionisanih je bilo malo. Znači pet ili šest ljudi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali Terzić je učestvovao u tome. Molim da se na grafoskop stavi pismo od 14. aprila. Časni Sude, to je dokument za koji ću da tražim da bude uvršten u spis, a reč je o pismu upućenom gospodinu Svilanoviću i vidimo pri dnu stranice, piše sledeće: "Dana 21. novembra 2002. godine tokom sastanka sa vršiocem dužnosti načelnika Generalštaba Vojske Jugoslavije, generalom Brankom Krgom kojem je prisustvovao i predsednik Komisije za saradnju sa Tribunalom, generalom Zlatojem Terzićem, dato je čvrsto uverenje da Vojska Jugoslavije nema nikakav personalni dosije o Ratku Mladiću, pošto je on bio pripadnik Vojske Republike Srpske u vreme sukoba." Možete li da nam pomognete oko toga? Da li je ova tvrdnja istinita ili nije istinita?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja vam oko ovoga stvarno ne mogu pomoći, jer, znači, personalna dokumentacija se čuva, se ne čuva u Vojnom arhivu. Znači personalna dokumentacija se čuva u Personalnoj upravi za sve starešine, tako da nemam tih saznanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zadržimo se onda na onome šta je poznato u javnosti. Da li ste čuli da se u Srbiji ikada nešto javno govorilo o tome gde se nalazi personalni karton Mladića i u čijim je rukama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da je to pominjano, sad ne znam da li je to pisalo i u štampi, sad više nisam siguran, ali ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da ga ima ko?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa bilo je, znači, upravo ovo šta vi kažete, da li se nalazi u Republici Srpskoj ili se nalazi u Jugoslaviji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu, molim da mi se vrati taj dokument. Hajdemo sada nešto sasvim drugo. Trenutak, molim. Časni Sude, ovo je prevod doktorata ovog svedoka u "Školi narodne odbrane", datum rada 1997. godine i imam neka pitanja o tome. Ovo je vaš doktorat iz 1997. godine?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A sada, molim vas lepo, pogledajte prve

stranice teksta, 1.2, "Demografska struktura Kosova". Pretpostavljam da ste vi to napisali kao jednu ozbiljnu naučnu studiju.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U školama se, znači, ovo nije, znači, naučna studija i nema karakter, znači, naučne studije. To je, znači, stručni rad slučaoaca "Škole narodne odbrane", po zadatoj temi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da pogledamo onda poglavlje 1.2, "Demografska struktura Kosova i Metohije i njene promene u XX veku". Citiram: "Na Kosovu i Metohiji, kolevci srskog naroda, etnički prostor Srba je neprekidno sužavan poslednjih vekova. Sistematskim nadiranjem Albanaca iz susedne Albanije (Albania) i proterivanjem srpskog življa. Poslednjih decenija ovaj proces je kulminirao, kao jedinstveni fenomen u Evropi (Europe)" i zaim kažete sledeće: "koji ima za cilj da se putem biološke, demografske ekspanzije, a na osnovu visokog prirodnog priraštaja Šiptara, protera i preostali srpski živalj", i tako dalje. Da li ste vi verovali u to 1997. godine, da je visoki prirodni priraštaj kosovskih Albanaca namerni način da se protera srpsko stanovništvo.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To je činjenica koji ne može, znači, nepobitna činjenica.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta mene interesuje, a ponekd ima problema u prevodu, je sledeće: vi ste, znači, smatrali da kosovski Albanci, kao celina, imaju za cilj da dominiraju tom teritorijom na taj način što će da imaju puno beba? Da li to zaista govorite?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To vi govorite tako uprošteno, ja to ne bih tako rekao, tako što će imati puno beba. Karakteristika, znači, šiptarskog stanovništva je da je, znači, prirodni priraštaj najveći u Evropi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda je to tako. Ako vi jednostavno kažete da je činjenica to da oni imaju visok prirodni priraštaj, zašto kažete da je njihov cilj da proteraju preostale Srbe putem ekspanzije zasnovane na visokom prirodnom priraštaju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Zato što je to, znači što bi se na taj

način, sasvim mirno, bez rata ... Znači Srbi su već bili, znači, dugogodišnjom majorizacijom ugrožena etnička, znači nacionalna zajednica na Kosovu i Metohiji. Bili, znači dok su tamo na Kosovu i Metohiji bili Turci pre Prvog svetskog rata, bili za vreme Drugog svetskog rata i godinama posle Drugog svetskog rata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vraćićemo se na to za nekoliko trenutaka, ali da vidimo šta stoji nešto niže na ovoj istoj stranici, dva paragrafa niže. Vi kažete sledeće: "Prema proceni, 1991. godine apsolutnu većinu stanovništva na Kosovu čini šiptarsko stanovništvo sa 1.655.294 stanovnika ili 82 posto". I zatim kažete da u Jugoslaviji ima 1.730.000 Šiptara, ukupno. No, da se držimo sada, dakle, Kosova. 1.655.294, to je vaša brojka i vi stojite iza te brojke.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa ako već čitate taj pasus, kaže se "prema proceni", pošto Šiptari nisu učestvovali na poslednjem popisu stanovništva. Znači, a ovo nije moja procena. Ovo je procena Statističkog zavoda Srbije, čije podatke sam ja koristio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, no vi ste tu procenu uneli u vaš rad. Da ste imali neke ograde prema toj brojci, osim činjenice da se radilo tek o proceni, vi biste te ograde tu i naveli. Dakle, mogu li da pretpostavim da tada niste imali nikakvih ograda prema tome i da danas nemate nikavih ograda prema tome, tj. da smatrate da je to jedna razumna procena njihovog broja.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pogledajte samo ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Miloševiću?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodin Najs izvlači iz konteksta citat kojim onda dokazuje ono što ne bi mogao da je pročitao prethodni pasus, jer on tvrdi svedoku da nije imao nikakve ograde, a prethodni pasus govori da su bojkotovali popis iz 1991. godine, tako da svi aktuelni podaci, dobijeni su procenom demografskog faktora i tako dalje, prema tome on stavlja te ograde ...

TUŽILAC NAJS: To smo već čuli od svedoka ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Dole, u dnu stranice vidite, znači, fusnotu broj 8. Prilog, znači, broj 2 plus fusnota broj 8: "Procena od strane Pokrajinskog zavoda za statistiku Kosova i Metohije".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Razumem to, svi mi to možemo da pročitate. Dozvolite mi da vam to objasnim, gospodine Deliću. Optuženi, naime, tvrdi da je na Kosovu bilo daleko manje Albanaca. Slušajte me, on tvrdi da ih je bilo puno manje i to je jedno od spornih pitanja o kome će na kraju Pretresno veće možda morati da donese odluku, o demografskim dokazima. A evo, tu vidimo vas, 1997. godine, u vašoj studiji kažete da su procene bile te, pa vas ja pitam da li imate nekih razloga da dovodite u sumnju tačnost te procene? Da ili ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo je procena, znači, Pokrajinskog zavoda za statistiku. Ja sam je prihvatio u svom radu. Ali ako vi čitate moj rad dalje, videćete da na Kosovu od ovog broja, 300.000 stanovnika je boravilo van zemlje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo onda sada na stranu broj 3 na engleskom, a vas molim da u originalnom tekstu to potražite nekoliko stranica dalje, odmah ispod tablice u kojoj se u šest redova iznosi demografska struktura između 1918. godine i 1971. godine, tamo gde stoji: "Pod jakim pritiskom", jeste li pronašli to? Strana 11. Ovde vi kažete: "Pod silovitim pritiskom šiptarskog naseljavanja i potpuno pogrešne državne politike u periodu od 1941. godine do 1991. godine, došlo je do potpune promene demografske slike Kosova i Metohije. Srpski narod je bio primoran na iseljavanje" i tako dalje i tako dalje. A onda nešto niže, nalazimo i sledeće, negde pri sredini paragrafa: "Pored toga, na Kosovu i Metohiji se u celom periodu vodila smišljena politika visokog nataliteta Šiptara, motivisana, pre svega, nacionalnim interesima". Dakle, kako bismo shvatili vaš način razmišljanja, recite nam može li da se kaže da ste vi verovali da je glavni motiv visokog priraštaja bio nacionalni interes kosovskih Albanaca?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Opet vi vadite, znači, dve rečenice iz

konteksta. Ako ste pročitali ceo rad, iz rada se tačno može videti, znači, svi elementi koji su, znači, uticali na formiranje situacije na Kosovu i Metohiji. A zašto niste onda pročitali ovaj, ovaj drugi pasus ovoga što ste počeli, Gde se kaže: "Merama Vlade Federativne Narodne Jugoslavije iz 1948. godine, zabranjen je povratak Srbima na njihova imanja na Kosovu i Metohiji", a na njihova imanja legalno je naseljeno od 60 do 120.000 Šiptara iz Albanije.

SUDIJA ROBINSON: Nismo čuli prevod. Gde to stoji?

SVEDOK DELIĆ: Odmah ispod ovoga šta je čitao gospodin Najs.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: U istom pasusu.

SVEDOK DELIĆ: U istom pasusu.

SUDIJA BONOMI: Ali to nije pitanje koje vam je postavljeno, ako to mogu da kažem. To je jedno drugo pitanje. Možete li da odgovorite na jednostavno pitanje koje vam je postavljeno?

SVEDOK DELIĆ: Gospodine Bonomi, gospodin Najs je sebi postavio jedan cilj koji želi da dokaže, znači kroz jedan školski rad. Prvo, vrlo je nekorektno. Ja ne znam, trebalo bi prvo da objasni način na koji je dobio moj školski rad iz škole.

SUDIJA BONOMI: Ja mislim da on želi da sazna šta vi mislite o tim stvarima i, dakle, pitanje je bilo da li može da se kaže da ste vi smatrali da je glavni motiv za visoki prirodni priraštaj bio nacionalni interes kosovskih Albanaca. To je jednostavno pitanje.

SVEDOK DELIĆ: To nije bio glavni motiv. Kosovo i Metohija je, znači, najzaostaliji deo Savezne Republike, odnosno Federativne ili Socijalističke Republike Jugoslavije. Znači najzaostaliji deo. I kao i u svim zemljama, znači, gde je, znači, nerazvijena privreda i tako dalje, visok je natalitet. Ali jedan od motiva je svakako bio i ovaj koji sam ja

naveo: znači demografska ekspanzija motivisana nacionalnim interesima. Pored zaostalosti, pored privredne nerazvijenosti, pored toga što je Kosovo i Metohija bila prvenstveno ruralna sredina sa slabo razvijenom, znači, infrastrukturom, sa slabo razvijenom privredom u jednom periodu, znači i ovo je jedan od tih motiva.

SUDIJA BONOMI: Iz ovoga šta ste maločas rekli da ste to pisali dok ste bili u školi, proizilazi da je to pisano 1997. godine. Je li to netačno ili tačno?

SVEDOK DELIĆ: Krajem 1996. godine i, znači, početkom 1997. godine. Do jula 1997. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Želim da vam objasnim moj stav da biste videli kako se to odnosi na moja kasnija pitanja. Kao što znate, pred ovim Sudom ima dokaza da ste vi i snage kojima ste komandovali sproveli etničko čišćenje i da ste vi dali direktne instrukcije za ubijanje nekih ljudi kada to niste smeli da uradite. Dakle, da li razumete da pred ovim Sudom postoje dokazi koji to govore?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To su isfabrikovani dokazi, ukoliko postoje. Ja sam bio tamo, znači, celo to vreme i ja tačno znam da sam ja i moja jedinica celo vreme radila na osnovu zakona. I po zakonu. I savest mi je potpuno čista za svaki svoj postupak na teritoriji Kosova i Metohije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta ja radim ovde s ovim vašim doktoratom je to da pokušavam da ustanovim da li ste vi imali stanje svesti koje bi vam omogućilo da te stvari i uradite. Da li me razumete?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Neko drugi je na vreme odlučio o mom stanju svesti. To svakako nije vaš posao. Ako ste pročitali ovaj diplomski rad, mogli ste da naučite mnogo toga o Kosovu i Metohiji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, idemo dalje, na engleskom, strana 15, poglavlje 7.6. Pronađite, molim vas, 7.6. "Upotreba organa i snaga bezbednosti". Potražite šesti, ne, sedmi paragraf. Videćete, na engleskom je to na početku strane 15, tu stoji: "U novije vreme, usled

određenih problema u međurepubličkim odnosima, došlo se do situacije da službe bezbednosti republika članica o istim pojavama imaju potpuno različite stavove, determinisane stavovima političkog rukovodstva republike kome ove službe odgovaraju. Jasno je onda da je ovakva decentralizacija službe i organa bezbednosti dalje neodrživa i da njeno objedinjavanje na nivou SRJ mora da se izvrši, jer umesto da budu faktor stabilnosti federacije, sadašnjim rešenjima su često faktor nestabilnosti". Da li ovaj pasus odražava vaše verovanje da sve treba da se objedini pod kontrolom Beograda, odnosno Srbije?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi na jedan vrlo čudan način izvlačite zaključke. Ovde se govori o konkretnim problemima koji postoje u mojoj zemlji, da postoje, znači, dve republike, da, znači, službe i organi bezbednosti, znači, prvenstveno su determinisani stavovima političkog rukovodstva, a to je sa stanovišta bezbednosti ukupne zemlje, neodrživo. Ja ne govori ovde o Srbiji, ja govorim ovde o Saveznoj Republici Jugoslaviji. Da bi, znači, na nivou Savezne Republike Jugoslavije, znači morali postojati organi bezbednosti koji bi, znači, vodili računa prvenstveno o interesima celokupne države, a ne o interesima, znači, pojedinih članica te države. I takvo ponašanje, znači takva odvojenost dva sistema bezbednosti, znači negativno utiče na bezbednost savezne države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali, da li je tačno, ako pogledamo početak ovog pasusa, da unutar sistema bezbednosti koji je funkcionisao u ono vreme, da je bilo različitih pogleda o tome, na primer, šta je dobro ili loše učinila OVK i šta su dobro i loše učinili Srbi?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Molim vas, nemojte, ovaj, znači, ovo je diplomski rad pisan 1996. godine i 1997. godine. OVK se pojavila, znači, na sceni krajem 1997. godine, odnosno tek 1998. godine, tako da ovde se govori, znači, o nekim drugim problemima.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne mogu sad to odmah da nađem, ali vi u ovom vašem diplomskom radu govorite o neprijatelju. Ko je neprijatelj koga spominjete u tom radu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa morate konkretno da mi nađete ovaj,

konkretnu stranicu, pa da vam konkretno odgovorim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste smatrali, u vreme dok ste to pisali, da pišete o jednom tada već postojećem neprijatelju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam, znači ... Ovaj diplomski rad nosi naziv "Priprema i angažovanje snaga odbrane na sprečavanju i ugušenju oružane pobune na Kosovu i Metohiji". Prema tome, to je, znači, rad u jednoj školi gde su, kao što vidite, jedinice i sve ovo ostalo, dato, znači ne u onome stvarnom stanju koje je postojalo na Kosovu i Metohiji, već u stanju kako je to bilo moguće dati, znači, u školi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada na englesku stranu 21, a vas molim da pronađete poglavlje 8.4. Vi naglašavate da se ovde radi o školskom radu. Recite nam, 1996. godine i 1997. godine, koji ste čin imali?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Već sam vam rekao danas, imao sam čin pukovnika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Najmlađi pukovnik? Ili jedan od najmlađih pukovnika?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: 1996. godine bio sam najmlađi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pukovnik je jedan dosta visok čin u vosci, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Napisati doktorat je jedan ozbiljan akademski poduhvat, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači, u svakom slučaju, ovo je jedan rad koji je od mene tražila škola. Znači, završiti tu školu, znači dobiti zvanje u nivou doktora nauka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, da vidimo šta stoji u pasusu 8.4. Strana 93. Citat: "Srbima i Crnogorcima na Kosovu i Metohiji koji nisu

raspoređeni kao 'VO', šta to znači "dobrovoljci"?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kao "vojni obaveznici".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vojni obveznici, hvala. Dakle "Srbima i Crogorcima na Kosovu i Metohiji koji nisu raspoređeni kao vojni obveznici u jedinice Vojske Jugoslavije, VTI i VTK i MUP-a, izdato je na ruke lako pešadijsko naoružanje. Tako je obezbeđena sigurnost naselja u kojima žive Srbi i Crogorci, koji mogu da pruže otpor i odbrane svoje domove i porodice". Zatim iznosite detalje o vrsti oružja koje je izdato, kažete, "redovno se vrši smotra i pregled istog", govorite o tome da je "ljudstvo organizovano u odeljenja, vodove i čete, određeni su komandiri jedinica. Ove snage su ekvivalenta 16.000 naoružanih ljudi". I zatim kažete da "u slučaju potrebe, ali samo izuzetno, mogu da se angažuju i studenti i učenici III i IV razreda srednjih škola, kao rezerva za odbrambene snage. Oni su brojni, jer samo studenata na Prištinskom univerzitetu ima oko 22.000." Dakle već krajem 1996. godine, odnosno početkom 1997. godine, Srbi i Crnogorci su bili naoružani na način koji ste vi opisali.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Naoružani, znači Srbi i Crnogorci naoružani na ovakav način, bili su u sastavu jedinica civilne odbrane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo sada na sledeću stranu, 22. Paragraf 9.1, gde govorite o angažovanju Vojske Jugoslavije na ugušenju oružane pobune. I ako sada pogledamo paragraf ... Izvinjavam se. Pogledajte, molim vas, jedan kasniji paragraf 9.1.2, izvode za Pretresno veće, Pretresno veće može to da nađe na strani 27, dakle 9.1.2, molim vas. Ovde, dakle, vidimo vašu kategorizaciju. Jeste li to pronašli? Dakle, angažovanje Vojske Jugoslavije u drugoj fazi pobune. Jeste li to pronašli?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I pod drugom fazom ponegde pominjete tri faze. Šta mislite pod ovom drugom fazom pobune?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Druga faza oružane pobune znači kada su pobunjeničke snage, znači toliko ojačale da, znači drže znatne

delove teritorije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nema sumnje, zar ne, da 1998. godine, po vašoj analizi, OVK je to postigao.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jer vi kažete ovo jasno u vašem paragrafu, tačka 9.1.2: "Jedan od posebno značajnih uslova koji bitno utiče na angažovanje i dejstvo snaga odbrane u drugoj fazi oružane pobune, je taj što će dejstva da se izvode u uslovima proglašenog vanrednog stanja ili u težoj situaciji, stanja neposredne ratne opasnosti." Dakle u vašoj vlastitoj analizi, po vašem vlastitom shvatanju, jednom kada se dođe u stanje u kom ste bili 1998. godine, dakle u drugoj fazu pobune, da bi se vojska angažovala mora da se proglasi vanredno stanje. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije tako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Objasnite nam zašto nije?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo ovde kako sam ja napisao, znači, ovo se više odnosi i ovo se desilo, znači ... U stvari bilo je i proglašeno ratno stanje 1999. godine. Znači pravila službe i "Pravilo službe", znači, ne mogu sada da kažem, to je tačka 400 i nešto, ako imate "Pravilo službe", mogu da to pronađem. Znači jedan od zadataka vojske, pored svega ostalog, je borba protiv pobunjeničkih i terorističkih grupa, znači koje ugrožavaju vojne objekte i teritoriju i komunikacije. Znači bez proglašenja, znači vanrednog stanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ovo na šta vi ukazujete je, verovatno, član 470 na koji ste se oslanjali vi koji ste napadali generala Perišića nakon što je on napustio svoju funkciju. Da li ste to imali na umu, član 470?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Sad treba da pokažete "Pravilo službe" pa da ja u njemu pronađem koji je to ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Nemam ga ovde u ovom trenutku.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne mogu onda da vam konkretno

kažem koji je to član, ali "Pravilo službe" dozvoljava angažovanje vojske u miru, bez proglašenja vanrednog stanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali vidite, ja vas nisam pitao za 1999. godinu, ja sam jednostavno čitao iz vašeg rada, a kada sam vas pitao za 1998. godinu, kada sam vas pitao za vanredno stanje, čini se da je 1998. godina zasluživala vanredno stanje i hteo sam da sugerišem da, po vašoj proceni, trebalo je da bude proglašeno vanredno stanje pre nego što bi se koristila vojska.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To nije ... Znači to je jedna od mogućnosti. Vanredno stanje proglašava, znači, neko drugi. Vanredno stanje proglašava, znači, Skupština. To je već politički deo na koji ja ne mogu da odgovaram. Ali vojska ima u "Pravilu službe" i u svojim drugim, znači, dokumentima mehanizam da odgovori, znači, na oružanu pobunu i na teroristička dejstva. Verovatno je to taj član koji ste vi pomenuli.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva treba da bude reakcija vojnog oficira, komandanta, koji se suoči sa neustavnom ili potencijalno neustavnom upotrebom sile, to jest kada mu se kaže da deluje, a da se, pri tome, nije proglasilo vanredno stanje? Šta treba da uradi taj vojni oficir? Da li treba da poslušava ono šta mu kaže njegov pretpostavljeni ili da kaže, "ne, to je nezakonito".

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Takvu situaciju nisam imao u svojoj praksi i nije se desila, znači ni 1998. godine ni 1999. godine. Postupali smo, znači, u skladu sa Ustavom i po zakonu. A kada bi bilo to šta vi kažete, svakako da bi oficir ... Ne bi trebalo, znači, da izvrši naređenje koje je protivzakonito i protivustavno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možemo lako da vam navedemo jednu hipotetičku situaciju. Recimo da ste vi zaduženi za tenkove koji bi otišli u Beograd da smire ljude na ulicama u vreme kada je optuženi svrgnut s vlasti. Sve šta vam je trebalo bilo je upustvo generala Pavkovića, a do tada on je već promenio strane, ali to nije bitno. Dakle, ako bi vam general Pavković 2000. godine rekao da uzmete tenkove i da odete na

ulicu da biste smirili demonstracije na ulicama koje su svrgavale optuženog, da li biste vi to izvršili?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To ne bih izvršio osim u situaciji da postoji opasnost od građanskog rata i od velikih sukoba, znači kada bi morale da se angažuju, znači, sve snage da spreče građanski rat. A inače, vojska se ne angažuje ni za čije potrebe, ni za potrebe pojedinca, već samo u interesu države.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Dakle, kada je potrebno vanredno stanje, a pošto nije bilo proglašeno vanredno stanje, nije primereno da komandant uradi ono šta mu je naređeno da uradi. Je li tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Recite konkretnu situaciju i konkretan slučaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U tome su značajne dve stvari, ja ću obema da se bavim. Prvo, ako ste usmerili tenkove na civile 1998. godine, a delujete bez proglašenja vanrednog stanja, onda ono šta ste uradili je uz znanje da je to nezakonito. Je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Samo što se to nikada nije desilo. Prema tome ne mogu da vam to odgovorim. Znači nikada ne bih usmerio tenkove na civile, jer je to protivzakonito i to što vi kažete se nikada nije desilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Druga stvar koja se prepliće sa prvom je sledeća: sećate li se da ste odgovorili na mnogo pitanja sudija, ali i optuženog o postojanju zajedničke komande? Sećate se toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da, sećam se.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Konkretno, skrenuću vašu pažnju na poslednji dan vašeg iskaza u glavnom ispitivanju, kada ste dali dug odgovor objašnjavajući zajedničku komandu. Da li se sećate toga?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zajednička komanda je problematična i za vas, u to vreme relativno visoko pozicioniranu, a kasnije visoko pozi-

cioniranu vojnu ličnost, ali i za političare, jer je zajednička komanda bila političko telo koje je imalo kontrolu nad oružanim i nad političkim snagama u uslovima u kojima nije imala ovlašćenja da to čini. Je li to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To nije tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo ću da završim pitanje, a vi možete da date dug odgovor. Ja ću sada samo da sugerišem, a kasnije ću detaljnije to da kažem kada pogledamo dokumenta, a to je zašto je bilo nemoguće da se, na neki način, veže zajednička komanda, zato što su i vojska i policija i političari morali da sakriju postojanje te zajedničke komande, jer je ono bilo nezakonito. Da li želite da nam iznesete svoja zapažanja u vezi s tim ili mislite da moja sugestija nije tačna?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako hoću da iznesem svoje, ovaj, svoje stavove, svoja saznanja koja odgovaraju stvarnosti. Ako kažemo uopšte "komanda", komanda podrazumeva da mora biti formirana naređenjem ili ukazom. Znači ne postoji nikakvo naređenje kojim je formirana zajednička komanda i ne postoji ukaz predsednika da se formira zajednička komanda. Sledeće, svaka komanda, bilo kog nivoa, mora imati komandanta. To što vi zovete zajednička komanda, ona nije imala, znači, komandanta. I nigde nema potpisa na dokumentu, znači, za to. I ako se nešto zove "komanda" bilo koje jedinice, pa i za zajednička komanda, onda ona mora da ima svoje organe. Znači mora imati organe, recimo rodova, organe službi koji obavljaju određene poslove za nju. I dalje, znači svaka naša komanda ima svoju vojnu poštu i ima svoj pečat. Znači postoji vojna pošta, to vidite na svakom dokumentu i dole postoji pečat. Zajednička komanda, znači, niti je imala poštu, niti je imala pečat. I sledeće, znači mora postojati, znači, delovodnik gde se dokumenta zajedničke komande zavode. Znači to je jednostavno delovodnik gde svaka ta, dokumenat koji se napravi u zajedničkoj komandi, mora da se zavede. Ovde je sve, znači, rađeno u Prištinskom korpusu. Grupa ljudi koja je bila iz Beograda, znači političara saveznog i republikkog nivoa, ja neke od njih znam, već sam ih napomenuo, oni su, znači, bili na teritoriji Prištine (Prishtine) poslati iz Beograda da budu bliže situaciji, znači da razgovaraju sa albanskom

stranom, da razgovaraju sa diplomatskim predstavnicima, da razgovaraju, znači, sa međunarodnim humanitarnim organizacijama, da preko komande Prištinskog korpusa i preko, ovoga, štaba MUP-a razmenjuju podatke o stanju na Kosovu i Metohiji. I da o tome, verovatno, izveštavaju Beograd. I postojali su tu neki njihovi sastanci na kojima ja nikad nisam učestvovao. Ali, znači, zajedničku komandu povezivati sa bilo kojim naređenjem prema jedinicama, stvarno bi bilo pogrešno, jer ja nikada, znači, ne bih izvršio neko naređenje od nekog tamo, bilo kog političara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Mogu li da kažem da vaš odgovor ponovo otkriva istinu da se borite da identifikujete telo koje nema komandnu funkciju u vreme kada postoji potreba za jasnom komandnom funkcijom. Vi se borite zato što ste znali i znate da svi pripadate jednom privatnom klubu optuženog u kontrolisanju događaja na Kosovu. I to je nešto što je vama neprijatno.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vaša ta priča je, stvarno je neprijatna i za jednog oficira, a pogotovu za jednog generala. Ne postoje generali koji su nečije vlasništvo i u nečijem privatnom klubu i ja nikada ne mogu i neću biti ničiji, znači, ni jednog političara. Ja sam general srpske vojske i moje države. A vama pokušavam da kažem da jedno koordinaciono telo, evo i danas u Srbiji imamo Koordinaciono telo za jug Srbije koje ima koordinacionu funkciju. Pre toga tela koje se zvalo zajednička komanda, postojalo je neko telo koje se zvalo "Međuresorski štab". Ali vi ne pratite šta vam ja govorim ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pratim šta govorite, molim vas nastavite.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: I pre zajedničke komande postojalo je neko telo koje se zvalo "Međuresorski štab". Ja sam već objasnio i ponovo ako treba ću da napomenem, kako ja kao komandant shvatam zbog čega u nekim dokumentima piše "zajednička komanda", samo zbog toga da bi se na terenu mogla izvršiti koordinacija između vojske, znači između mene kao komandanta brigade i komandanta, odnosno načelnika Sekretarijata ministarstva unutrašnjih poslova. Zbog toga što taj iz Ministarstva unutrašnjih poslova nikako ne bi

hteo da izvrši naređenje kome u zaglavlju piše da potiče iz Prištinskog korpusa. Sva dokumenta na kojima piše "zajednička komanda", zavedena su u delovodniku Prištinskog korpusa.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sećate se, zar ne, paragrafa o kome vas je uvaženi sudija Kvon (Kwon) ispitivao, odnosno identifikovao serijske brojeve dokumenata zajedničke komande u redosledu sa komandnim dokumentima drugih tela? Da li se sećate tog pasusa?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, gospodin Bonomi me je pitao, ali to nije već bilo vezano za zajedničku komandu, već je bilo vezano, znači, direktno za moju brigadu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vraćićemo se na zajedničku komandu malo kasnije, a sada želim da zaključim ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodine Najs, ovo je možda zgodan trenutak za pauzu od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA ROBINSON: Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imam još nekoliko pitanja koja želim da vam postavim o zajedničkoj komandi. Molim vas da pogledate u svom radu pasus 10 čiji je naslov "Komandovanje snagama odbrane SRJ na Kosovu i Metohiji u uslovima oružane pobune". To je strana 45 za Pretresno veće.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Molim vas da mi date broj strane.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Bojim se da nemam broj strane. To je pasus 10. "Komandovanje snagama odbrane SRJ na Kosovu i Metohiji u uslovima oružane pobune". Dakle, to je pasus koji počinje naslovom "Komandovanje snagama" i tako dalje. Molim da Pretresno veće ode na drugu stranu, u engleskom prevodu to je strana 46, gde se navode tri faze pobune, ali ja sam vam već postavio pitanje koje me je interesovalo o tome. Vi završavate ovaj deo svog rada rečima: "Po

ovom predlogu ...". U stvari, pre toga: "Sadašnji predlog rešenja komandovanja svim snagama odbrane u uslovima oružane pobune obezbeđuje primenu svih principa komandovanja i treba ga dalje razrađivati, posebno na nižem taktičkom nivou. Po ovom predlogu", vi kažete, "na nivou Generalštaba Vojske Jugoslavije formira se organ za rukovođenje i komandovanje u uslovima vanrednog stanja". I ako sada pogledamo sledeću stranicu, naći ćemo šemu, to je predlog u vašem radu u kom imamo Vrhovni savet odbrane, zatim Generalštab, zatim MUP, s desne strane, Treću armiju s leve strane i onda dolazimo do nečega što se ovde zove komanda Prištinskog korpusa i kaže se: "Objedinjava komandovanje svim snagama odbrane na prostoru Kosova i Metohije" i odatle, iz te objedinjene komande imamo potčinjene organe i jedinice Vojske Jugoslavije ili potčinjene organe i jedinice MUP-a. Ja ne sugerišem da ovaj organ odražava zajedničku komandu, ali ono šta odražava je ogroman imperativ da se ima objedinjena komanda, u ovom slučaju to je komanda Prištinskog korpusa na terenu i da sve snage odgovaraju toj komandi, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Verovatno niste zaboravili da je ovo moj diplomski rad, a ne neko borbeno pravilo koje reguliše komandovanje. Ovo su moja razmišljanja, znači, o tome kako bi, znači, bilo najefikasnije komandovanje na Kosovu i Metohiji i ja bih bio vrlo sretan kada bi ovo nešto šta sam ja, moja razmišljanja bila primenjena u praksi. Ali ako pratite ovu šemu koja je na ovome grafoskopu, znači ovde se vidi da, znači iz komande Treće armije, znači da bi trebao neki tim za komandovanje da dođe, znači u sastav Prištinskog korpusa. 1998. godine to se nije desilo na taj način, već je u Prištini formirano istureno komandno mesto Treće armije. Znači nije ušlo u sastav Prištinskog korpusa. Postao je, znači štab MUP-a, znači za, Štab MUP-a Srbije za Kosovu i Metohiji, on je postojao. Međutim on nije dao svoj tim, znači, u Prištinski korpus za komandovanje, već je postojao celo vreme kao, znači, nezavisan organ. Ja i danas smatram da kada su različite snage u pitanju, da je najbolje, znači, da se jedna jedinica vojske koja je odgovorna za tu teritoriju, objedinjava sve te snage. Mi danas na jugu Srbije imamo, znači, koordinaciono telo koje radi na sličan način, jer u njemu su i pripadnici vojske, znači i pripadnici policije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moja sugestija je da ono šta se vidi u vašim tezama, u vašem radu na ovoj strani je očigledno ukazivanje na to da ako postoji više različitih snaga na jednoj teritoriji, potrebna je objedinjena komanda, a druga stvar koju želim da kažem je da je ta objedinjena komanda bila zajednička komanda. Da li vi odbacujete obe ove tvrdnje ili samo jednu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Odbacujem vašu drugu tvrdnju. Vi znate da je 1999. godine doneta odluka o prepotčinjavanju snaga MUP-a snagama vojske, kako je predviđeno članom 16 i članom 17 Zakona o odbrani. Znači to je taj, 1999. godine je učinjeno ono šta je po zakonu. Dvadeset i nekoga aprila, mislim 24. aprila da je doneta naredba, znači, da se snage MUP-a prepotčine, znači snagama vojske, a to je predviđeno članom 16 i članom 17 Zakona o odbrani.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Zastanite tu za trenutak. Mislim da ćemo kasnije da dođemo na 1999. godinu. Da li vi i dalje tvrdite da je 1998. godine zajednička komanda bila jednostavno savetodavno telo ili telo za koordinaciju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači savetodavno, odnosno koordinaciono telo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Pogledajte ovaj dokument koji se pominje u dodatku izveštaja gospodina Kua (Philip Coe), sada kod sebe nemam broj dokaznog predmeta, mislim da je srpka verzija pred svedokom, datum je 12. juli 2002. godine i kaže se: "Zajednička komanda Kosova i Metohije formirana je na osnovu naređenja predsednika SRJ u junu 1998. godine bez ikakvog konkretnog dokumenta. Gore pomenuta komanda je delovala sve do oktobra te godine, nakon čega je održano nekoliko nezvaničnih sastanaka na kojima je analizirana trenutna bezbednosna situacija", a zatim ide se dalje i kaže: "Prema saznanju vojnih organa, dokumenti zajedničke komande Kosova i Metohije odnosili su se na vojna pitanja i ti dokumenti su dostavljeni načelniku kabineta predsednika SRJ, tadašnjem šefu kabineta predsednika SRJ. Objekti u kojima bi se mogla nalaziti

navedena dokumenta razoreni su i uništeni u toku agresija NATO na SRJ." Tu želim da ukažem na dve stvari. Pažljivo se koristi izraz "mogla bi se nalaziti", zato što bi u tom slučaju morali da obezbedite ta dokumenta, zar ne? Ili barem neka od njih.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, vama su dostavljena dokumenta zajedničke komande, zapisnici sa tih sastanaka i vi ih imate.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Drugo, šef kabineta predsednika SRJ se krivično goni, a to je gospodin Goran Milinović, zbog uništavanja ili sakrivanja dokumenata. Vi to znate, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nije mi poznato da se to lice krivično goni.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Niste nikada čuli za to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Za to lice sam čuo, ali da se krivično goni, to nisam čuo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Fascikla 2, a reč je o tabulatoru 66. To je mojih poslednih par pitanja u vezi sa zajedničkom komandom. Dakle, 1998. godine zajednička komanda je koordinaciono telo ... Molim da se dokument stavi na grafoskop. Ovo je dokument od 7. jula 1998. godine i dolazi iz vaše brigade i vi ste potpisali taj dokument i vidimo da je naslov dokumenta "Zabrana izvođenja akcija bez znanja i odobrenja", vaše vlastite komande, je li tako?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. I dalje kaže: "Na osnovu naređenja zajedničke komande", dakle naređenja zajedničke komande. Možete li to da nam objasnite?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Za mene nikad nije bilo sporno da je iza zajedničke komande, da je stajao, znači moj Prištinski korpus. I da je ovo broj, 1104 od 6. jula 1998. godine, broj, znači u Prištinskom korpusu, znači, pod kojim je ovaj dokument zaveden. Za mene ovo što piše "zajednička komanda", nema nikakvog značaja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali da li ste vi dobili ovaj dokument?

Dokument od 6. jula, 1104/6 koji se ovde opisuje kao naređenje?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, svakako.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Jeste li vi dobili taj dokument?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako sam ga dobio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gde možemo da nađemo taj dokument? Da li je on u dokumentima koje smo dobili? Ja sam se potrudio da ga pronađem, ovde ima dosta materijala.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ali ako nije ovde, onda se nalazi u arhivi, u arhivi gde su dokumenta moje jedinice. Uostalom, taj dokument i ako nije u arhivi moje jedinice, on je poslat svim drugim jedinicama i on se nalazi u arhivi Prištinskog korpusa. To je njihov ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Naravno, naravno. Nas vi zanimate. Idemo dalje. "Imajući u vidu dosadašnje iskustvo u izvođenju borbenih akcija, kao i štete koje su jedinice imale zbog nepripremljenih i loše izvedenih akcija, a u cilju povećanja efikasnosti izvršenja radnih zadataka na svim nivoima i bolje organizacije" i tako dalje, "naređujem", i onda vaše naređenje kaže: "Zabranjujem izvođenje bio kakvih akcija jedinica iz sastava bez znanja i odobrenja komande 549. motorizovane brigade". Šta možemo da zaključimo u vezi sa ovim poverljivim brojem, 1104/6 od 6. jula? Šta nam kažete? Šta se kaže u tom dokumentu?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Pa u tom dokumentu, znači sadržaj dalji dokumenta je, otprilike, kao i u mojoj naredbi, samo što u mojoj naredbi, ja se obraćam, znači svojim komandantima, a u ovoj naredbi, znači obraća se komandantima ostalih brigada.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali šta je ta zajednička komanda koja nije komanda, vama rekla? Pobrinite se da se vaše trupe ne kreću bez vašeg naređenja ili da li su vam rekli, molim vas da se pobrinete da se

vaše trupe ne čine nešto bez vašeg odobrenja? Dakle šta je ta komanda vama tačno rekla?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Možda to u mom naređenju nije isto od slova do slova, ali to su, znači i u tom naređenju koga ovde nemamo, to su, znači, iste tačke. To su iste tačke. S tim da naređenje koje je pisano, znači, na tom višem nivou, odnosi se, znači, na brigade, a ja ovde pišem svojim bataljonima. Za moje komandante ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da, čekajte, niste me shvatili. Zajednička komanda nije mogla da izdaje naređenja, zar ne? Zato jer se radilo samo o koordinacionom i savetodavnom telu. Dakle, zajednička komanda nije izdala naređenje, iako tu stoji da jeste. Ona nije mogla da izda naređenje.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Nikada nije mogla izdati naređenje zajednička komanda. Ali kad vi kažete "zajednička komanda", ja odmah ovde vidim Prištinski korpus. Znači ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ono šta nas ovde zanima je šta u pismu koje mi ovde nemamo, jer je u arhivama i nisu nam ga dali, koje je došlo od zajedničke komande u kome stoju u zaglavlju "zajednička komanda", šta u tom dokumentu stoji?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: U tom dokumentu stoji otprilike sve ovo šta stoji od tačke 1 pa do tačke 7 u ovom naređenju, ali se odnosi na druge jedinice, znači sve jedinice su dobile, sve brigade su dobile to naređenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sve jedinice, sve brigade moraju dobro da se ponašaju, a odgovorajući delovi ne smeju da deluju bez naređenja komandanata, tako nešto?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, normalno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. Kao što ste ispravno primetili, taj dokument upućen je i drugim brigadama, pa sada možemo da pogledamo i interpretaciju tih brigada. Molim da se svedoku da original dokaznog predmeta 319, tabulator 65 ili 282. Mislim da su to isti dokumenti pod dva dokazna predmeta. Vidite, ovaj dokument dolazi

od komandanta 125. motorizovane brigade, ne vaše, ali datiran je istog datuma. I vidimo da se u prvom paragrafu takođe poziva na poverljivi naređenje 1104/6 od 6. jula. Dakle govori o istom dokumentu. Da vidimo sada šta tu piše u naslovu: "Zabrana operacija bez znanja i odobrenja zajedničke komande." Naređenje: "Na osnovu naređenja zajedničke komande, u cilju povećanja efikasnosti i u cilju izvršenja zadataka" i tako dalje "naređujem" i onda, pod brojem 1: "zabranjujem izvođenje operacija od strane jedinica i formacija bez odobrenja zajedničke komande za Kosovo i Metohiju i mog ličnog odobrenja."

prevodioci: Nemamo originalni dokument, napomena prevodioca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To je potpisao vaš kolega Dragan Živanović. Izgleda da on nije pravno shvatio naređenje, odnosno taj dokument kojije primio.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Dokument se gotovo ni u čemu ne razlikuje od moga dokumenta, tačke su potpuno iste. Istina, u prvoj tački, ovo što vi kažete "zabranjujem izvođenje ...", ako ja dobijem naređenje kao komandant brigade, znači ja sam odgovoran za izvršenje tog naređenja i meni više nije potrebna nikakva pretpostavljena komanda ili, ako je on ove napisao, on je tačno doslovce prepisao tačku 1 iz naređenja ovoga broj 1104/6. I samo je dodao, znači "mog odobrenja". A ja sam napisao onako kako smatram da treba svaki komandant da uradi. Dobio sam naređenje, ta tačka glasi tako i ja izdajem naređenje kao komandant moje brigade. I ja sam odgovoran za svako naređenje i samo ja, znači, mogu da naredim uoptrebu svoje jedinice. A meni to može da naredi moj pretpostavljeni. Inače, u svim drugim tačkama, možda je pisano na drugi način, ali suštinski potpuno isto naređenje.

SUDIJA ROBINSON: Generale, da li ste vi imali slobodu da ne izvršite naređenje zajedničke komande broj 1104/6 od 6. jula 1998. godine?

SVEDOK DELIĆ: Naređenje svoje pretpostavljene komande, normalno

da sam, kao i svaki starešina, uvek izvršavao. Ja vam kažem "zajednička komanda" je samo pojam, to nije nikakva komanda jer nema ni jedno obeležje koje treba da ima komanda bilo koje vojske. I ako sam dobio to naređenje, a dobio sam ga, znači kurirom koji mi ga je doneo iz komande Prištinskog korpusa, ja znam da iza toga stoji, znači, moj komandant, komandant Prištinskog korpusa. I ne pada mi na pamet da ne izvršim naređenje koje mi da komandant korpusa ili njegov načelnik štaba. A već sam vam rekao, niko van toga lanca nema pravo da mi naredi. I ničije drugo naređenje ne bih izvršio. Tu sad ide po vertikali, još komanda armije, načelnik Generalštaba, to su sve predvidela pravila, znači to je tačno posupanje po pravilima. Za mene, kao komandanta brigade, ne postoji zajednička komanda.

SUDIJA ROBINSON: Ipak mi to nije sasvim jasno. Šta je odgovor na pitanje koje sam postavio? Ja sam vas pitao da li ste vi imali mogućnost da ne izvršite naređenje zajedničke komande od 6. jula 1998. godine koje se spominje u tabulatoru 66?

SVEDOK DELIĆ: Radi se o tome šta vi podrazumevate pod "zajedničkom komandom", šta ja podrzumevam pod "zajedničkom komandom". Ovo šta pokušava gospodin Najs da kaže da je zajednička komanda, to naređenje nikad ne bih izvršio. Ali zajednička komanda je samo jedan pojam, iza ovog dokumenta broj 1104/6. Ovaj dokument je zaveden u kancelariji Prištinskog korpusa i ja to znam, jer pratim, znači, redne brojeve i ja svakako da moram izvršiti ovo naređenje pod ovim brojem.

SUDIJA ROBINSON: A zašto se tu onda ne spominje Prištinski korpus?

SVEDOK DELIĆ: To je već nešto ... Znači ogromna većina naređenja znači 99 posto su naređenja Prištinskog korpusa. A, evo vidite, na nekoliko mesta piše i "zajednička komanda". To za mene, za mene to ni tada nije imalo nikakav značaj, znači pošto se nisam nalazio u Prištini, a ne mogu da vam dam konkretan odgovor zašto je taj koji je ovo sastavljao rekao da je ovo "zajednička komanda", jer ovo je obično vojničko naređenje. Ovde nema nikakve politike.

SUDIJA ROBINSON: Znači za vas je izraz “zajednička komanda” sinonim za Prištinski korpus?

SVEDOK DELIĆ: Ako govorimo o dokumentima koja sam ja primio kao komandant brigade, sve što piše, znači, “zajednička komanda”, a poslato je na izvršenje mojoj brigadi, to je Prištinski korpus. Ne govorim ja o dokumentima koje ja nisam video, koja nisu došla do mene. Zajednička komanda, po mom shvatanju, bila je samo jedno koordinaciono telo. U Prištini, u Prištini je bila, znači, komanda Prištinskog korusa 1998. godine i istureno komandno mesto Treće armije. Znači to su bili nivoi komandovanja kojima sam ja bio odgovoran. I nikom van toga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Imam još nekoliko stvari u vezi sa vašim diplomskim radom, strana 31 na engleskom, a vi u vašem radu molim vas da pogledate poglavlje pod naslovom “Kontrola populacije i resursa i blokada teritorija”, to je negde pri polovini. Izvinjavam se što vam nisam označio strane, obično to mogu da uradim. Jeste li pronašli “Kontrolu populacije i resursa”?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja mislim da takav naziv ne postoji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sad ću da vam kažem, evo, to je strana 103 u originalu i vi govorite o merama i procedurama za kontrolu nad stanovništvom, resursima i blokadom teritorija i onda na engleskom na strani 42 pod “Upotreba snaga CZ i CO”, vi tu kažete da u drugoj i trećoj fazi oružane pobune, snage CO i CZ vrše sledeće zadatke ... Spašavanje i briga o žrtvama i ugroženom stanovništvu i njihova evakuacija ...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Molim vas da mi dozvolite da pronađem, jer vi ste već prešli na, ovaj, na ...

SUDIJA BONOMI: Možda bi fusnota mogla da pomogne?

TUŽILAC NAJS: Da, to je fusnota 35.

SUDIJA BONOMI: Kod mene je to fus nota 108.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ovde kažete: “U drugoj i trećoj fazi oružane pobune, snage CO i CZ se angažuju na vršenju sledećih zadataka” i zatim u tački 9.4, “na spasavanju i zbrinjavanju ugroženog stanovništva” i vrše njegovu evakuaciju i zatim pod 9.4 “Jedinice sastavljene od naoružanog srpsko-crnogorskog stanovništva”, između ostalog kaže: “obezbeđenje ishrane i smeštaja za izbeglice iz rejona ugroženih oružanom pobunom”, dakle to su tri pasusa u vezi s kojima želim da kažem jednu jednostavnu stvar, a kasnije ćemo još na to da se vratimo ... Pokret izbeglica...

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Dajte, molim vas, da tačno lociram to šta želite da me pitate. Gde se to nalazi?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako, 9.4. strana 116, “jedinice sastavljene od naoružanog srpsko-crnogorskog stanovništva” i zatim se navodi šta će sve da rade i pod tačkom 4, obezbeđenje ishrane i smeštaja za izbeglice.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle stvar koje mene ovde zanima je sledeća: vi ste veoma dobro razumeli još 1996. godine i 1997. godine da oružana pobuna prve, druge i treće faze, da će oružana pobuna neizbežno da dovede do velikog pokreta izbeglica. Prihvatate li to?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Kako je vaše pitanje?

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Moje pitanje je da li ste vi 1996. godine i 1997. godine prihvatili i znali da će oružana pobuna neizbežno da dovede do pokreta velikog broja izbeglica?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovde se govori, znači, o angažovanju srpsko-crnogorskog stanovništva. Govori se, kroz tačku 4, da se radi, znači u slučaju oružane pobune da će srpsko i crnogorsko stanovništvo koje je ugroženo, znači napustiti svoja sela i to se odnosi, znači, na njega. A to se desilo u praksi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle uvek je moglo da se očekuje da će da dođe do velikog pokreta izbeglica?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svaki rat, na bilo kojoj teritoriji, prouzrokuje izbeglice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I konačno, u vezi s vašim diplomatskim radom, to je strana 54 na engleskom, 12 paragraf, "Zaključci". Vi ovde kažete: "Kosovo i Metohija su integralni deo Republike Srbije i Savezne Republike Jugoslavije. A u istorijskom i kulturnom, civilizacijskom smislu, ono je srce srpske kulture, to jest sveta 'srpska zemlja'". Da li je to vrsta pogleda koji su uticali na vaše razmišljanje i na vaše akcije u godinama koje su usledile?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ne, ovo šta je ovde napisano, to je, znači, prosto, jedna činjenica, da se na Kosovu i Metohiji nalaze svi spomenici srpske znači kulture kroz stotinama godina dugu istoriju. Znači hiljade i hiljade spomenika kulture i zbog toga se to zove "srpska sveta zemlja".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I ovo je, čini mi se, dokument za koji ste rekli da nije akademski ili intelektualni, već je to dokument na temelju koga ste vi stekli pravo da budete general.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi se stvarno nekim pojmovima, kako mi kažemo, igrate. Svakako da je dokument koji radi čovek, znači na najvišoj vojnoj školi, intelektualni dokument. Ali on, znači, je urađen samo za potrebe te škole. Ovaj dokument nije nigde objavljen i on se nalazi samo u arhivi te škole. A oni koji su, znači, koji su cenili taj dokument, vi ovde vidite da sam imao i voditelja, general-majora Vukadinovića i komisiju koja je cenila kako sam obradio zadatu temu, je ocenila, znači, moj rad.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mislim da bi bilo najbolje da ovo postane dokazni predmet, uz vašu dozvolu, jer sam postavio više pitanje o tome.

SUDIJA ROBINSON: U redu, to će da se prihvati u spis.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, vi, naravno, shvatate da ja nisam u stanju da govorim o svim dokaznim predmetima koje ste vi ovde prezentirali. Ja imam pitanja o nekima od njih i sada bih u vremenu koje nam je preostalo želeo nešto da kažem o nekim od ranijih dokumenata, pa vas molim da uzmete fasciklu broj 1. Časni Sude, nadam se da ću nakon što sam danas u izvesnoj meri obradio preliminarana pitanja i neka druga pitanja koja nisu konkretno vezana za bazu zločina, da ću u ostatku vremena da se bavim konkretnim incidentima navedenim u optužnici i sutra biti daleko konkretniji u mojim pitanjima. Pogledajte prvo tabulator broj 4. To je, znači, obaveštajni izveštaj o kome se dosta govorilo. Znamo iz samog naslova da je taj izveštaj posebno pripremljen, jer, ako vidite, pozivam Pretresno veće da pogleda naslovnu stranu na srpskom odnosno na engleskom. Vidi se da je to izvod iz godišnjeg obaveštajnog izveštaja. Vi ste nam rekli da ste to videli 2002. godine kad ste radili sa, odnosno za Odbranu. Ko je odlučio o tome šta će iz ovog dokumenta da se odabere?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Vi ste ovde, ovaj, nekoliko netačnih stvari izneli. Prvo, ovo kad vi kažete ovo je rađeno za ovaj slučaj, to apsolutno ne odgovara istini. Kada se kaže "izvod", to znači da se iz jednog velikog broja dokumenata, znači izdvajaju određeni dokumenti. A drugo, ono šta ste rekli, znači, da sam video 2002. godine, tačno, ali ne zbog ovog slučaja, već zbog, znači, slučaja Tužilaštva protiv OVK. Vaš istražitelj iz Beograda je tražio da, po mogućnosti, mu dostavim, znači ove obaveštajne informacije i posebno, znači, trake na kojima se, znači vidi govor i tražio je da to budu jedni, da kažem konkretni ljudi, neću sada da imenujem, iz OVK. Ja sam tad dobio ovaj materijal, ali ne ovaj materijal nego celokupan materijal, ali ovo, znači, nije odgovaralo u to vreme, znači istražitelju, jer je tražio za konkretne ljude i konkretne, znači fono-zapise njihovih razgovora u etru što ja nisam mogao da mu obezbedim.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ko je napravio izbor?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Izbor je napravio Prištinski korpus,

odnosno ova jedinica koja je snimala ove razgovore.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: To znači da je taj izbor napravljen ili "A", za predmete protiv OVK ili "B", za odbranu ovog optuženog? Da li je to tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Što se tiče ... Ovde se prvenstveno, vidite, govori o Oslobodilačkoj vojsci Kosova, jer cela, znači, aktivnost te jedinice bila je na praćenju Oslobodilačke vojske Kosova i njezine, znači, komunikacije u etru. Prema tome, apsolutno je nevažno za koga je ovo pripremljeno, jer ovo su, znači, dokumenti i analiza, znači rada te jedinice u 1998. godini. I oni su potpuno isti i za, znači, slučajeve OVK i za slučajeve druge.

SUDIJA BONOMI: Možda je došlo do zabune kada je reč o konceptu izvoda. Ja sam iz odgovor stekao utisak da se ceo taj dokument sastoji od izvoda, a da je nešto još iz toga izvađeno, a mislim da se vaše pitanje odnosilo na ovu drugu fazu.

TUŽILAC NAJS: Da, ja to nisam odmah shvatio. Možda bi svedok mogao da nam pomogne? Recite nam da li je prvo napravljena jedna selekcija, a onda iz te selekcije izvađena još neka druga selekcija?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam, znači, imao na uvid kompletan dokument 2002. godine. A ovo što je dato, znači, pravnim savetnicima, znači to je, to je nešto drugo. Ovo nije, znači, kompletan dokument. Jer u kompletnom dokumentu, govori se, znači i o jedinici, o njezinoj opemi, o njezinoj formaciji, o raznim drugim zadacima koje ona izvršava, a ovo je samo jedan od njezinih zadataka, praćenje, znači, terorističkih snaga.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro. I tu selekciju je onda napravila jedna posebna grupa ili komisija koja je odgovarala na navode iz optužnice protiv ovog optuženog?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: To se iz ovoga dokumenta i iz ove dokumentacije apsolutno takva tvrdnja ne stoji. Znači to su uradile niže starešine iz te jedinice. Dobili su zahtev, znači, najverovatnije da, znači

ono šta je najvažnije za OVK iz 1998. godine, naprave izvod iz te dokumentacije i oni su to uradili. Njihova ... U vojsci nije uobičajeno da se to vezuje da li za mene, da li za gospodina Miloševića ili nekog drugog. Dobili su takav zahtev i takav zahtev su uradili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da vidimo nekoliko karakteristika ovog dokumenta. Na primer, ukoliko pogledamo stranu broj 3 na engleskom, nemamo stranu 31. Strane 31 ovde, jednostavno, nema, ona je negde zadržana. Zatim, na engleskom strana 5, nemamo strane 34 i 35. Dalje, na engleskom strana 9, nema strana 39 i 40. I vi ne možete da objasnite zašto?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači ako je traženo da se u ovom dokumentu vide najkarakterističniji slučajevi vezano za OVK, verovatno na ovim stranicama koje ste vi pomenuli nema puno interesantnih detalja. Uostalom, ako je dobijen ovaj dokument, znači i ako se smatra da su ove stranice značajne, onda uopšte nije problem da se dobiju i ostale stranice koje fale, a koje se odnose, znači na OVK. I to pravni zastupnici treba da urade.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ali pretpostavimo da se na tim stranicama govori nešto loše o stvarima koje su uradili Srbi. Mi nikada nećemo da znamo šta stoji na tim stranicama, jer te stranice nismo dobili.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da, vi možete o tome da pretpostavljate, ali ja kažem, znači da te stranice ne bi trebalo da budi nikakav problem da se kompletira, znači, ovaj dokument.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ako pogledamo stranu 41, tek da uzmemo neke primere, vidimo drugu belešku, 22. april, stoji: "Na pripadnike MUP-a otvarana vatra iz snajpera i ručnih bacača prilikom posjedanja reiona Erečke suke do večernjih časova i onda jedinice MUP-a uz pomoć Vojske Jugoslavije zauzele su ovaj objekat. Istog dana došlo je u đakovičkom kraju do napada na dve srpske porodice od strane terorista koji su ih držali u okruženju, sve dok im u pomoć nisu došli pripadnici MUP-a". Dakle, ja mislim da je ovo sve nešto o čemu bi trebalo da postoje materijali u vojsci i u MUP-u. Zašto se to nalazi u

obaveštajnom izveštaju, zašto? To bi sve trebalo da je u dokumentima vojske odnosno MUP-a. Zašto to potpada pod obaveštajni rad? **SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR:** Ako, znači, u jednoj kabini za slušanje događaja u etru, znači sede ljudi koji beleže, znači i ono šta se razgovora, znači na talasima terorista i ono šta se razgovora na talasima vojske i ono šta se razgovora na talasima MUP-a i iz toga, znači, on piše jednu takvu kratku informaciju, a svakako da u izveštaju MUP-a za taj dan, konkretnog MUP-a Đakovica, treba da to postoji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Čekajte, čekajte, samo malo. Pogledajte drugu rečenicu. "Sutradan jedinice MUP-a, uz pomoć jedinica vojske Jugoslavije, zauzele su ovaj objekat." Da li vi hoćete da kažete da je to OVK na svojim radio talasima govorila, "uh, pazi, jedinice MUP-a su uz pomoć jedinica Vojske Jugoslavije zauzele ovaj objekat." Ovo šta je tu zapisano ne liči na prisluskivani razgovor OVK. To liči na nešto drugo. Vidite li o čemu ja govorim?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Te jedinice ne prate samo razgovore OVK, već prate i razgovore vojske i razgovore MUP-a, znači sve šta je u etru prati se od tih jedinica. Taj čovek koji sedi u toj kabini, on je daleko od mesta događaja, ali zapisuje šta se desilo, ono šta može da čuje, znači preko svojih slušalica...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, osim dnevnika i evidencije koju je držala vaša jedinica i jedinica ispod vaše jedinice i jedinica iznad vaše jedinice, postoje još neki dokumenti o tome šta se dogodilo, jer su oni koji su prislukivali, takođe čuli i prenošenje naređenja i odgovore na ta naređenja na toj teritoriji, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači, kažete "postoje i neki drugi dokumenti". Pa svaka jedinica vojske ako je negde krenula na neki zadatak, ima, znači, naređenje i zapovest za taj zadatak, osim ako je direktno napadnuta i ako se nalazi na putu i direktno odgovara, znači, na vatru, onda, znači, nema ta dokumenta.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda nisam bio dovoljno jasan. Da se pozabavimo detaljima. Kasnije ćemo da se bavimo i svedočenjem lorda

Ešdauna (Paddy Ashdown). On je ovde rekao da su tenkovi pucali na kuće. I isto je rekao da to nije smelo da se dogodi. E sad, osim dnevnih naređenja za tenkove i ratnog dnevnika tih tenkova u kome će da se govori, na primer, šta su ti tenkovi radili, koju su municiju koristili, koja su naređenja primili, postoje i dokumenti ljudi koji su slušali radio frekvencije koje je koristio komandant tenkova i koji su, na primer, mogli da kažu "upravo smo pucali na neke kuće". To je sve negde zabeleženo, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Da vas odmah ispravim, što se tiče vojne terminologije, ovaj, ljudi bi se smejali kada bi čuli kako ste vi ovo sada rekli. Znači tenkovi kao borbena sredstvo i njihove posade, nisu dužne da vode, znači, nikakvu evidenciju i ne vode nikakvu evidenciju. Znači komandant tenkovskog bataljona je tačno dužan da vodi propisanu dokumentaciju, a pojedinačno sredstvo, znači nema nikakve dokumentacije. Ali svakako ako se govori, znači, u etru, nezavisno koja je to jedinica, nezavisno da li je to OVK, da li je to MUP i da li je to vojska, znači o tome se, ta jedinica koja se bavi ovim pitanjima, ona, znači, o tome vodi evidenciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Hvala vam na objašnjenju. Siguran sam da biste hteli da preispitate vaš poslednji odgovor zbog sledećeg. Nije mala stvar ako neki tenk puca na kuću u kojoj su civili i ako ne ostavi nikakvog traga o tome šta je uradio, zar ne?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Svakako, samo mi navedite jedan konkretan slučaj da se to desilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vraćićemo se još na svedočenje lorda Ešdauna o tome. Zasada ostajemo na strani 41. Tu se takođe nalazi, negde pri sredini strane 41, sledeća beleška. To je navodni citat nečega šta je prisluškivano, razgovor dvojice ljudi. Jedan kaže: "Iz ovih krajeva se seli mnogo Srba ". Drugi: "Neka ih, samo neka idu, šta će nam kad je ovo naše". Prvi: "Da, ako ovako nastavimo da ih tlačimo, neće ostati ni jedan". Ja ne kažem da je nemoguće da je to zaista rečeno i ja neću to da osporavam. Međutim, moram da kažem da je lako tako nešto da se napiše ako ne postoji traka koja može da se čuje, na kojoj je to zaista i snimljeno.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: A ako vam ja kažem da je moja zemlja bombardovana 78 dana i da je bombardovana svaka kasarna od Generalštaba do najmanje jedinice, šta ćemo onda sa tim i da je mnogo dokumenata uništeno. A ova jedinica koja je prikupljala ove podatke je bombardovana više puta, upravo zbog toga što postoji, što ima elektronska sredstva takve snage koja se odmah otkrivaju iz vazduha.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I još dve stvari u vezi sa ovim. Pogledajte, molim vas, stranu 50 na srpskom, 17 na engleskom ...

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Najs, želim da prestanete sa radom u 11.40, kako bih mogao da donesem odluku o dokaznim predmetima prezentiranim tokom glavnog ispitivanja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Svakako. Pogledajte, dakle, 28. septembar. "Šiptarima je savetovano da ako beže, da idu po grupama od po 1.000 ili 2.000, jer tako neće naši da ih granatiraju". A zašto bi ih granatirali ako bi išli u manjim grupama?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Znači ovde je zabeleženo šta Šiptari govore među sobom. Vi pronađite, znači, neku situaciju, posebno u mojoj zoni, kada je granatirana bilo koja gupa. A ovo po grupama od 1.000 ili 2.000, ja objašnjavam na drugi način.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dobro, ako je ovaj zapis tačan, možda jeste tačan, taj zapis govori o onome šta se čulo da kažu kosovski Albanci. Zašto oni smatraju, otkuda im ta ideja da ako budu u većim grupama da je manji rizik da će da ih granatiraju? Možete li to da nam objasnite?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja ne mogu sada da se stavim da vam objašnjavam i šta misle Albanci. Svakako da smo uvek nalazili, znači, te veće grupe. Jer kad su veće grupe, nemate šanse da izvršite, znači trijaž, pregled, da policija, znači, kroz razgovore i kroz uzimanje parafin-skih rukavica vidi koji je od tih muškaraca koji je u tim grupama pucao. I onda je lakše da se u teroristi koji su odbacili uniforme, koji su sada u

civinom odelu, lakše da se sakriju ako je grupa 1.000, 2.000 ili 5.000 ljudi, nego ako je to pet ili 10 ljudi. Meni nije poznat ni jedan slučaj da je neka grupa granatirana i da ima, znači, gubitke, posebno u mojoj zoni. Za nju garantujem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: 28. oktobar, strana 52, ovo je sada neupravn govori, a ne citat, tu stoji: "Pojedni Šiptari civili su izjavili da su se pripadnici OVK koji su se nalazili kod Kramovika (Kramovik), ponašali kukavički jer su, po povlačenju policije koja je bila tamo, granatirali njihovu kolonu". Da li to vama ima smisla to šta tu stoji, da je civilno stanovništvo bilo ostavljeno da ih granatiraju?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo, ako vidite datum, 28. oktobar, ovo je vezano za sporazum, znači za misiju OEBS (OSCE, Organization for Security and Cooperation in Europe) po kojoj je policija trebalo da napusti, znači prvo da napusti svoje tačke na putevima, a drugo da jedan veliki broj policajaca napusti teritoriju Kosova i Metohije. Ja znam, verovatno da je to tog datuma, 28. oktobra, jedna kolona policije koja je odlazila autobusima sa Kosova i Metohije, između Đakovice i Kline (Kline), znači napadnuta i da je bilo više ranjenih policajaca.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada tabulator 5, poslednji paragraf tabulatora 5, to je jedno vaše naređenje. Ili, ne, to je izveštaj i tu u paragrafu 5 stoji: "Ukoliko se na vreme ne preduzmu mere za stavljanje pod kontrolu ove i drugih sličnih teritorija na Kosovu i Metohiji, ukoliko nam se ne odobri upotreba jedinica sada kada još snage terorista nisu dovoljno omasovljene i opremljene, možemo da dođemo u situaciju da ne izvršimo postavljeni zadatak – odbranu teritorije Kosova i Metohije što je prevelika odgovornost za svakog komandanta jedinice". Ovaj paragraf odražava vaše shvatanje da vam je bilo potrebno proglašavanje vanrednog stanja da biste mogli da delujete po civilnom stanovništvu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Robinson, nema nikakvog prevoda, bar ne kod mene. Ja ne znam da li je svedok imao kakav prevod ovoga šta je gospodin Najs objašnjavao sada.

SVEDOK DELIĆ: Da.

SUDIJA ROBINSON: Da li sada čujete prevod?

SVEDOK DELIĆ: Čuo sam prevod. Ali ovo uopšte nema nikakve veze sa vanrednim stanjem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ja vas to pitam zato da čujem kako vi tumačite ovo šta ste sami napisali: "Ukoliko se na vreme ne preduzmu mere za stavljanje pod kontrolu ove i drugih sličnih teritorija na Kosovu i Metohiji, ukoliko nam se ne odobri upotreba jedinica sada" i tako dalje i tako dalje. Zar se tu, zapravo, ne govori o činjenici da u drugoj fazi oružane pobune, kako stoji u vašem radu, treba da postoji vanredno stanje, a optuženi je uvek odbijao da proglaši vanredno stanje.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ovo uopšte nije druga faza oružane pobune, ovo je prva faza, "početno pobunjeništvo". A kad se kaže "stavljanje pod kontrolu teritorije" i da se odobri ili naredi izlazak jedinica, znači vojske, odnosno određenih ogana MUP-a koji će teritoriju koje je kritična, a ta teritorija je ovde tačno ograničena, koji će svojim prisustvom na teritoriji sprečiti da se omasovi, znači, taj teroristički pokret. To je prva faza pobunjeništva i nema nikakve potrebe za vanrednim stanjem. Ja sam ovde čak ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Samo još jedno pitanje pre nego što budem morao da završim. Vi ste sada spomenuli, a govorili ste i ranije i o tabulatoru 9. Sada ne moramo da ga gledamo, ali kada ste govorili o tabulatoru 9, govorili ste i o situaciju u selu Bec (Bec) i informisali ste komandanta Prištinskog korpusa i rekli ste sledeće: "To nisu bila naša naređenja. Vojska je još uvek bila na mestu. Konačno, to je stvar kojom treba da se bavi MUP". Znači to ste vi rekli odgovarajući ovom optuženom. A ja vam kažem da kad ste to napisali u tom naređenju, da vam je bilo jasno da vojska mora da ostane u kasarni i obavlja svoje mirnodopske funkcije. Bez objavljivanja vanrednog stanja, ne može ništa da se napravi nego da se sve ostavi u rukama policije. Nije li to

tačno?

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Opet pročitajte "Pravilo službe" Vojske Jugoslavije i onu tačku, vi kažete da je 470, pa ćete videti za šta se vojska može angažovati u miru.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Deliću, vi ste vojnik, ekspert, napisali ste doktorat, ovde kažete da je vojska bila na mestu. Time treba da se bavi MUP. Zar to nije upravo ono šta sam ja rekao? Trebalo vam je vanredno stanje, a niste ga imali.

SVEDOK DELIĆ – ODGOVOR: Ja sam otvorio taj tabulator 9. U tome mestu nema ništa od onoga šta vi kažete.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, ne, je vam govorim o tome šta ste vi rekli kada su vas pitali o tabulatoru 9. Ja sam to samo spomenuo kako bi sudije mogle to da pronađu. U svakom slučaju, nastavice sutra.

SUDIJA ROBINSON: Hvala, gospodin Najs.

SVEDOK DELIĆ: Ja bih voleo da ja to imam kada me pitate, znači da imam, znači da mogu na to da odgovorim. Na svom jeziku.

SUDIJA ROBINSON: To može sutra da se uradi, a ja ću sada da pročitam odluku o preostalim dokumentima koje je optuženi ponudio na uvrštenje. Već smo odlučili o uvrštenju dokumenata do tabulatora 480. Tabulatori 481 do 497 se uvrštavaju u spis osim 489 i 493 što su sažeci novinskih članaka koji nisu dotaknuti u ispitivanju. Tabulatori 498 do 607, uvrštavaju se u spis kao grupa. Nakon tabulatora 608, optuženi je rekao da će pojedinačno da se dotakne dokumenata koje želi. Uvrštavamo u spis sve te dokumente, sve one nakon 608 osim dokumenata od 608 do 615 i broja 617 koji nisu spomenuti u ispitivanju. Moram da kažem da se tabulatori od 618 do 621 uvrštavaju u spis većinom glasova Pretresnog veća. To su tabulatori koji se odnose na presretnute razgovore. Sudija Bonomi ima suprotno mišljenje. Tabulator 630 je karta kojom se osporava iskaz gospodina Ešdauna. I to je uvršteno u spis. Sada završavamo sa radom, nastavljamo sutra u

9.00.

ADVOKAT KEJ: Časni Sude, pre nego što završimo, imamo još dva minuta, moramo da kažemo nešto u vezi sa pitanjem gospodina Šešelja. Mislim da bi gospođa Higin (Higgins) imala nešto da kaže, jer je to zaista hitno pitanje.

ADVOKAT HIGINS: Časni Sude, biću kratka. Mi smo pogledali izveštaj koji je zamenik sekretara izdao na osnovu naloga Pretresnog veća. Isto tako, primili smo na znanje vaš nalog koji ste izdali u petak. Mi, dodeljeni advokati, želimo usmeno da vam iznesemo sledeće kratke stvari kad budete odlučivali o tom pitanju. Prvo, kao što znate, u paragrafu 5 izveštaja zamenika sekretara, iznose se glavni problemi Sekretarijata (Registry). Isto tako znate da je gospodin Milošević od kako su uvedena ograničenja na komunikacije gospodina Šešelja, imao mogućnosti, naime dozvoljeno mu je da obavi prethodni razgovor sa gospodinom Šešeljem. Tu je odluku donela pritvorska jedinica (Detention Unit). Ja sada neću u potpunosti da iznosim zabrinutost Sekretarijata jer vam je to poznato. No, mi smatramo da se ovde radi o pitanju pravičnog suđenja i to iz sledećih razloga: fundamentalno je pravo gospodina Miloševića da može da nastavi sa pripremom svoje odbrane i da obavi prethodne razgovore sa svedocima koje želi da pozove pred ovo Pretresno veće. Gospodin Šešelj se nalazio i još uvek se nalazi na popisu po Pravilu 65ter. Jedan od prigovora Sekretarijata je i to da se on nije pojavio na nedeljnoj listi svedoka. Problem sa kojim smo ovde suočeni je problem koji je, po našem mišljenju, tek problem sa formalnom stranom. Kao što znate, ta se lista objavljuje svake nedelje. Sekretarijat je u potpunosti obaveštavan o tome i, kao što znate, gospodin Milošević očekuje da će taj svedok da svedoči 18., a to je sledeće nedelje, što znači da on nema dovoljno vremena da ga pripremi. Nas veoma brine to da je Sekretarijat odlučio da je na njima da odluče koliko dugo vremena optuženi može da razgovara sa svedokom, pogotovu imajući u vidu da se za ovo može naći veoma jednostavno rešenje. Predlažemo sledeće rešenje: ako Sekretarijat i pritvorska jedinica imaju zabrinutost u vezi sa kućnim redom unutar

pritvorske jedinice i kako to treba da se obavi, onda se sigurno razgovor između te dvojice može obaviti unutar uobičajene kancelarije u kojoj ne postoje sredstva za komunikaciju sa spoljnim svetom, dakle nema telefona i nema faksa. Zato mi tražimo da ukoliko se Pretresno veće prikloni našem stavu, obavesti Sekretarijat o tome kako smatra da je važno da se ovo suđenje uredno nastavi, da ne dođe do prekida u rasporedu svedoka i da se optuženom dozvoli da u potpunosti ispi-ta sve ono šta gospodin Šešelj može da kaže i da onda na kraju donese odluku o tome da li će da ga pozove ili ne. Molimo Pretresno veće da obavesti pritvorsku jedinicu da je veoma važno da ovaj optuženi nastavi prethodne razgovore sa svojim svedokom.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam na tim argumentima. Moram da kažem da ja gledam na tu stvar na isti način. Smatram da se radi o pitanju pravičnog suđenja i o mogućnosti optuženog da pripremi svoju odbranu. Mi primamo vaše argumente.

TUŽILAC NAJS: Mi ćemo da ih predamo u pisanom obliku danas poslepodne.

SUDIJA ROBINSON: Da, očekujemo argumente svih strana. Rasprava je završena.